

קונטרס

פרשת קדושים

שנאמרו על ידי
כ"ק אדמו"ר שליט"א
מהאלמין

הוצאה שני

*

ה'תשנ"ז

בלתי מוגה

הוצאת אור יחזקאל

ברוקלין, נוא יארק יע"א
שנת תשנ"ז לפ"ק

פרשת קדושים

- א -

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם (י"ט, ב)

- א -

ובבעל הטורים מפרש, לעיל כתיב ושמרתם את משמרתי וסמיך ליה קדושים תהיו, שאם ישמור עצמו מן החטא שוב אין חטא בא על ידו, ומקדשין אותו מלמעלה, עכ"ל.

ולעיל בפסוק ושמרתם את משמרתי פירש"י ז"ל להזהיר בית דין על כך, [ובשפתי חכמים פי'] דלישראל כבר הזהיר ושמרתם את חקותי וגו'.

אולי אפשר לומר הכוונה, דלא רק שישמרו את ישראל שלא יעשו כמעשה ארץ מצרים וכמעשה ארץ כנען וגו' (הכתובים לעיל בפרשת אחר), דזה נקרא תועבה, אלא שירחיקו עצמם, וגם את הכלל ישראל, מגאווה וגבהות הלב שהוא ג"כ בגדר תועבה, כדאיתא בגמרא (סוטה ה:): כאלו בא על כל העריות, וכאלו עובד עבודה זרה וכו', ועל זה צריכים להזהיר ביותר את הבית דין, גדולי ישראל, שלא יגבה לבם ודו"ק.

- ב -

ויש להוסיף עוד בביאור דברי רש"י ז"ל שכתב להזהיר בית דין על כך, וגם לבאר הענין דגבי ישראל אמר הכתוב ושמרתם את חקותי, וגבי בית דין אמר בכפל לשון, ושמרתם את משמרתי.

ויבאר בהקדם מה ששמעתי מפי הרה"צ ר' יעקב יוסף ווייס זצ"ל האדמו"ר מספינקא, שהרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא זי"ע עמד פעם בחג השבועות טרם הקריאה של עשרת הדברות, ושאל את עצמו, איך מרדכי [הי מדבר לעצמו וקורא א"ע בשמו הק'] הולך לראות בתורה איסור כמו "לא תחמוד אשת רעך", הלא אם מרדכי חושב אודות

דברים כאלו האם מותר לו בכלל לקרות בתורה?

לאחר ששהה קצת, אמר, אה, אני מבין כבר איך נוגע למרדכי הלאו של "לא תחמוד אשת רעך" [כדאי לציין שאז היי המנהג שהנשים הלכו עם פתקאות (קוויטלעך) להאדמורי"ם, והיו באות הרבה נשים להרה"ק ר"מ מנאדבורנא, ובגליל שלו היי גם הרה"ק בעל אמרי יוסף מספינקא זי"ע, וגם אליו היו באות הרבה נשים עם פתקאות, והרה"ק רבי מרדכי'לע היי קורא להרה"ק מספינקא "מאיר יוסף", היפוך משמו שהיי יוסף מאיר, מטעם הכמוס] כי התורה הקדושה אומרת "לא תחמוד אשת רעך" למרדכי, שמרדכי לא יחמוד הנשים שהולכות עם קוויטעל לרבי מאיר יוסף שיבואו למרדכי, אלא שההולכות לרבי מאיר יוסף ילכו הלאה אליו [באלאנגען צו רבי מאיר יוסף] והנשים שהולכות למרדכי יבואו הלאה למרדכי [זאלן וייטער קומען צו מרדכי], עכלה"ק בערך.

ועפ"י אפשר לומר הכוונה בדברי רש"י שכתב להזהיר בית דין על כך, שנוסף על מה שצריכים לשמור את המוני עם ישראל שלא יכשלו בתועבות, יעשו משמרת למשמרת (עי' אור החיים הק'), ישמרו עצמם עד כדי כך שלא יחמדו מה שמוכן לחבירו.

וע"כ אמר בציווי לישראל בלשון "ושמרתם את חקותי", ובאזהרה לבית דין אמר "ושמרתם את משמרתתי", דלבית דין מזהירים בלשון כפול, ושמרתם את משמרתתי, ובמועד קטן (דף ה' ע"ב) עשו משמרת למשמרת, כי הכל לפי גדלותו של הדיין, כך מחייבים אותו כנ"ל, להזהר גם בדקות הענין.

- ג -

ובדרך דרוש יש לפרש סמיכות הכתובים ושמרתם את משמרתתי (בסוף פרשת אחרי) קדושים תהיו כי קדוש אני הי' אלקיכם, בהקדם מה דאיתא בילקוט (ריש פרשת ויקהל) עשה לך קהלות גדולות ודרוש לפנייהם ברבים כדי שיהיי שמי הגדול מתקלס בין בני, ואם אתם עושים כסדר הזה, הקב"ה מעלה עליכם כאלו המלכתם אותו בעולמו, שנאמר ואתם

דברי פרשת קדושים תורה ה

עדי נאום ה' ואני א-ל.

מכאן תוכחה גדולה לחכמי וגדולי התורה שיצמצמו עצמם לירד אל העם הפשוט לאלפם וללמדם תורה ומצות, ולהרחיקם מחמורות, ושידקדקו אפילו בדברים שאינם חמורים כ"כ, כי מה יענו ליום הדין, כשישאלו אותם מדוע חסתם על כבוד עצמכם ועל כבוד שמים לא חסתם, ישבתם ולמדתם בביתכם, חידשתם חידושים נפלאים והעליתם אותם על הכתב. על כבודכם חסתם, אבל על כבודי לא חסתם, לא עשיתם די שבני לא יפלו לשאול תחתיות ח"ו, על זה לא היה לכם זמן. וזהו עצת היצר.

וז"ש הכתוב ושמרתם את משמרת, פ"י שמרו על בני שהם משמרת, ואז קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם, שתהיו בבחינת קדושים אך ורק אם תעשו משמרת למשמרת, שבני ישראל לא יחטאו ח"ו ויהיו ג"כ קדושים, כי קדושת עם ישראל כולו הוא כבודי ויסוד כל הבריאה.

ובזה יל"פ מ"ש רש"י ז"ל מהמד"ר קדושים תהיו, פרשה זו בהקהל נאמרה, לרמז שעיקר קדושת מנהיגי ישראל הוא רק אם "בהקהל נאמרה", אם ישפיע קדושה על כל הקהל, דוקא אז קדושים תהיו.

- ד -

עוד אפשר לומר בסמיכות הכתובים, ושמרתם את משמרת - קדושים תהיו. בהקדם דברי בעל הטורים, שאם ישמור עצמו מן החטא שוב אין חטא בא על ידו, ומקדשין אותו מלמעלה.

הנה רש"י מפרש על פסוק ושמרתם וגו', להזהיר בית דין על כך, שהבית דין יעשו המשמרת לבלתי עשות (ע"י אבן עזרא, ואור החיים הקי). ועפ"י אפשר לפרש שאם תעשו משמרת למשמרתי ותפקחו על הכלל ישראל שלא יעשו חוקות התועבות ולא יטמאו בהם, אז השכר שאתן לכם הוא שקדושים תהיו, כמבואר באבות (פרק ה' משנה י"ח) דהמזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, דאף על פי דשכר

מצוה בהאי עלמא ליכא, היינו דוקא שכר המצוה שעושה לעצמו, אבל שכר על מה שעוסק להחזיר הרבים לטוב, שעושה גדרים וסייגים, מגיע שכר גם בעוה"ז, כמו שידועין דברי הרבי ר' העשל ז"ע בפירוש המדרש אין ישראל ניזונין אלא בזכות האמונה, דקשה הלא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, והרי הקב"ה שומר תורתו וכתוב (דברים כ"ד) ביומו תתן שכרו, ולא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר. והתי' הוא דהקב"ה שכר אותנו לקיים המצוות ע"י שליחו נאמן ביתו משה רבעי"ה, והוי על ידי שליח שאינו עובר בבל תלין, אם כן "אנכי ולא יהיה לך" שמפי הגבורה שמענוס (מכות כג:) שוב מגיע שכר בעדס בעולם הזה, אם כן "אין ישראל ניזונין" בעולם הזה בשכרן רק בשביל "האמונה", פ"י בשביל הנך ב' דברות אנכי ולא יהי' לך שלא ניתנו ע"י שליח כי אם ע"י הקב"ה בעצמו, ועל זה שפיר שייך לא תלין פעולת שכיר (ועי' עוד בישמח משה פ' מטות).

והנה ידוע הטעם דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, דחיישינן שמא יחטא ע"י רוב טובה שיקבל משכר המצוה. אמנם להנ"ל דהמזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, ממילא אין חשש שיחטא ואפשר ליתן לו שכר בעולם הזה, כמו שכתבו המפרשים.

וזהו סמיכות הכתובים, ושמרתם את משמרת, בית דין וכו', שאם המנהיגים ישימו עינא פקחא על בני ישראל לבלתי עשות מחוקות התועבות, הרי ממילא הם מזכי הרבים ע"י ואין חטא בא על ידם, ואפשר ליתן להם שכר בהאי עלמא, ומאי יהיה שכרם בעולם הזה, קדושים תהיו, שיזכו להתקדש ולהטהר לפני הקב"ה. וזהו שכתב בעל הטורים, שאם ישמור עצמו מן החטא שוב אין חטא בא על ידו, ומקדשין אותו מלמעלה.

- ב -

**דבר אל כל עדת בני ישראל בני ישראל ואמרת אליהם
קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם.**

במדרש רבה פרשה זו בהקהל נאמרה.

יבואר בהקדם הקושיא דהרי ידוע מדחז"ל שדיבור הוא לשון קשה, ואמירה הוא לשון רכה, וא"כ למה התחיל הכתוב דבר אל בני ישראל, בלשון דיבור שהוא לשון קשה, ואח"כ אמר ואמרת אליהם בלשון רכה, אמירה.

ואפשר לומר בהקדם דברי הזוהר הקדוש בפרשת תצוה, ואתה תצוה את בני ישראל, איתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא, שבכל דור ודור, אם יש מי שמוכיח את עם ישראל, מפני שיש לו חלק מנשמת משה רבינו ע"ה, ומשה רעיא מהימנא היי מוכיח את ישראל. וזהו ואתה תצוה, לשון עתיד, שהתורה הוא נצחיות, דבכל דור ודור כשעומד רב ומנהיג ומצוה את בני ישראל, הרי זה כאילו משה רבינו בעצמו מצוה אותם, כי הוא בא מכוחו, וזהו ואתה תצוה.

ובאופן זה פירשתי הפסוק (פרשת מטות) וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמור זה הדבר אשר צוה ה', שראשי המטות יאמרו תמיד, בכל דור ודור, לבני ישראל את דבר ה'.

ובזה יבואר הכתוב, דבר אל כל עדת בני ישראל, "עדת" רומז לראשי עיני העדה, כמשאחז"ל עדה זו סנהדרין (עי בריש סנהדרין דף ב' סוף ע"א, ושפטו העדה והצילו העדה וכו'), שמנהיגים העדה, אליהם תדבר בלשון קשה, "דבר", אבל המנהיגים צריכים לדבר אל בני ישראל בלשון רכה, וזהו שצריך משה לצוות למנהיגי העדה, ואמר"ת אליהם, שידברו אל בני ישראל בלשון רכה, ואמרת אליהם, ויחזקו וינחמו אותם לומר להם קדושים תהיו, כי קדוש אני ה', ומ"מ אלקיכם, אף שאני קדוש וקדושתי למעלה מקדושתכם (כדאיתא במדרש), מ"מ אלקיכם, אינני מהסס לקרוא לעצמי "אלקיכם", כי הקב"ה אינו מתבייש כביכול עם בני ישראל להיות אלקיהם, וזהו חיזוק להעם, וכשידגיש המנהיג דבר זה, אז יוכל לפעול בלבבות בני ישראל שיהיו באמת קדושים, והבן.

- ג -

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם, איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו. (יט, ב-ג).

- א -

אפשר לבאר הפסוקים, וגם מדוע נסמכה מצות מורא אב ואם לשמירת שבת, בהקדם מה דאיתא בילקוט (מובא בראשית חכמה, שער היראה פט"ו) וז"ל: "זכור את יום השבת, כבד את אביך וכו', ללמדך שכל מי שמכבד אביו ואמו אין חילול שבת בא על ידו", עיי"ש (ועיין עוד תנא דבי אליהו רבה פרק כ"ו, כל זמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו אין חטא של חילול שבת בא על ידו).

- ב -

ואפשר לומר הטעם בזה, דמי שמכבד את אביו ואת אמו אין חטא של חילול שבת בא על ידו, דהנה אמרו רז"ל (קידושין דף ל' עמוד ב') ת"ר וכו' השוה הכתוב כבוד אב ואם לכבוד המקום, נאמר איש אמו ואביו תיראו ונאמר (דברים ו') את ה' אלקיך תירא ואותו תעבוד, השוה הכתוב מוראת אב ואם למוראת המקום נאמר (שמות כ"א) ומקלל אביו ואמו מות יומת ונאמר (ויקרא כ"ד) איש איש כי יקלל אלקיו ונשא חטאו וכו', וכן בדין ששלשתן שותפין בו. ת"ר שלשה שותפין הן באדם הקב"ה ואביו ואמו, בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו אמר הקב"ה מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני, עיי"ש.

- ג -

והנה אמרו רז"ל שבת שמא דקודשא בריך הוא. וי"ל דע"כ נסמכה שמירת שבת למורא אב ואם, דכיון שהושוה מורא מקום למורא אב ואם, א"כ כשיכבד אדם את אביו ואת אמו וגם יתיירא מהם, יזכור ג"כ לכבד ולירא את ה', וכיון דשבת שמא דקודשא בריך הוא, יכבד ג"כ את השבת, ע"כ נסמכה לכאן שמירת שבת, ודו"ק.

והנה בספר חפץ חיים על התורה כתב על פסוק זה איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו, דשבת נקראת "כלה", כמו שאומרים לכה דודי לקראת "כלה", וכנסת ישראל הוא החתן. ואם החתן מכבד את הכלה כראוי לה, אזי מקבל מתנות טובות מהמחותן אבי הכלה. וזהו פירוש ויברך אלקים את יום השביעי וגו', עכלה"ק. (וכבר אמרו ז"ל במדרש שהשבת אמר להקב"ה לכולם נתת בן זוג ולי לא נתת בן זוג, אמר לה הקב"ה כנסת ישראל הוא בן זוגך וכו').

- ד -

ועל פי זה יש לפרש הגמרא (ביצה דף ט"ו ע"ב) מאי כי חדות ה' היא מעוזכם, אמר ר' יוחנן משום ר' אלעזר בר' שמעון, אמר להם הקב"ה לישראל בני לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע.

אח"כ אמר שם בגמרא (דף ט"ז ע"א) תני רב תחליפא אחוה דרבנא חוזאה כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה (עיין ב"ח שגורס כן) חוץ מהוצאת שבתות והוצאת יום טוב.

ועפ"י"ד החפץ חיים הנ"ל דהשבת נקראת כלה ואם החתן מכבד את הכלה כראוי לה, אזי מקבל מתנות טובות מהמחותן אבי הכלה, יובן שפיר מדוע גבי שבת אמר הקב"ה **לוו עלי ואני פורע**, וגם מדוע הוצאת שבתות אינם קצובים מר"ה אלא שעל זה נותן לו הקב"ה שכרו יותר ממה שנקצב עבורו, דכיון שהשבת היא בבחינת כלה, ואבי הכלה נותן מתנות טובות, ע"כ הקב"ה משלם כל הוצאות השבת, וגם ביו"ט כן, דשמירת כל המועדים תלוי בשמירת שבת, כמו שכתב רש"י ז"ל בפרשת אמור (כ"ג, ג') בד"ה ששת ימים, וז"ל: מה ענין שבת אצל מועדות, ללמדך שכל המחלל את המועדות מעלין עליו כאילו חלל את השבתות וכל המקיים את המועדות מעלין עליו כאילו מקיים את השבתות, ע"כ. ונמצא דשמירת המועדים תלוי בשבת, דהשומר את המועדים כאילו שומר את השבתות. ועל כן אמר בגמרא חוץ מהוצאת שבתות וימים טובים, דאחות הם, דאע"ג דענין

דברי פרשת קדושים תורה

קריאת שם כלה מצינו רק אצל השבת, מ"מ הימים טובים תלויים בשבת, ודו"ק.

- ה -

וזהו הענין שארז"ל בזהר הקדוש (ח"ב דף פ"ח ע"א) כל ברכאין דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, דכיון שהשבת נקראת כלה, ואם החתן מכבד את הכלה כראוי לה, אזי מקבל מתנות טובות מהמחותן אבי הכלה, ע"כ באים אליו כל הברכות מיומא שביעאה.

- ו -

וכבר אמרתי בזה לפרש מ"ש בגמרא (פסחים דף ק"ה ע"א, ביצה דף ל"ד ע"ב) שבת קובעת למעשר, פי' דכיון דע"י השבת באים לאדם כל ברכותיו דלעילא ולתתא, ויתעשר בזכות שמירת שבת, א"כ יהא מחויב ליתן מעשר גדול יותר מנכסיו, ע"כ **שבת קובעת למעשר**, ודו"ק.

- ז -

ובזה יש לפרש בדרך רמז מאמר הגמרא (בבא מציעא דף נ"ט ע"א) אמר ר' חלבו לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו שנאמר (בראשית י"ב) ולאברם הטיב בעבורה, והיינו דאמר להו רבא לבני מחוזא אוקירו לנשייכו כי היכי דתתערתו. פי' **נשייכו** יש לרמוז דקאי על השבת שנקראת כלה של האדם הישראלי, ולזה אמר **אוקירו לנשייכו**, שתכבדו את השבת, כי על ידה תזכו לכל ההשפעות, **כי היכי דתתערתו**, דזה לא נקצב לאדם בראש השנה.

וזהו גם הרמז במה שאמר ר' חלבו לעולם יהא אדם זהיר בכבוד **אשתו**, פי' בכבוד השבת שהיא כלתו של האדם, ודו"ק.

- ח -

ודבר זה מצינו ג"כ בגמרא (שבת דף קי"ט ע"א) יוסף מוקיר שבי הוה ההוא נכרי בשבבותיה דהוה נפיש נכסיה

דברי פרשת קדושים תורה יא

טובא אמרי ליה כלדאי כולהו נכסי יוסף מוקיר שבי אכיל להו אזל זבנינהו לכולהו ניכסי זבן בהו מרגניתא אותבה בסייניה בהדי דקא עבר מברא אפרחיה זיקא שדייה במיא בלעיה כוורא אסקוה אייתוה אפניא דמעלא שבתא אמרי מאן זבין כי השתא אמרי להו זילו אמטיוהו לגבי יוסף מוקר שבי דרגיל דזבין אמטיוה ניהליה זבניה קרעיה אשכח ביה מרגניתא שבניה בתליסר עיליתא דדינרי דדהבא פגע ביה ההוא סבא אמר מאן דיזיף שבתא פרעיה שבתא.

אחר כך איתא שם בגמרא, בעא מיניה רבי מרי ישמעאל ברבי יוסי עשירים שבארץ ישראל וכו' עשירים שבבבל במה הן זוכין אמר ליה בשביל שמכבדין את השבת וכו'.

רואים אנו מכל זה שהמכבד את השבת זוכה לעשירות, והטעם בזה י"ל כנ"ל, דכיון דהשבת נקראת כלה, והאדם המכבד את הכלה מקבל מתנות מאביה שבשמים כמ"ש החפץ חיים, וע"כ זוכה לעשירות בשכר כיבוד ושמירת השבת, ודו"ק.

- ט -

ובזה נבין סמיכות הכתובים, קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם, איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו, דמובא מהרה"ק רבי ר' מאיר'ל מפרימישלאן זי"ע לפרש הסמיכות, דחז"ל אמרו שלשה שותפים הן באדם, הקב"ה ואביו ואמו, וזהו הפירוש קדושים תהיו, עליכם להתקדש, כי קדוש אני, שחלקי קדוש, אבל איש אמו ואביו תיראו, מהחלק של אב ואם צריך לפחד, עכדה"ק.

אמנם לדרכינו יובן באופן אחר קצת, דהנה גם בכיבוד אב ואם מצינו (עיין רש"י ז"ל כאן בד"ה אני ה"א) איזהו מורא לא ישב במקומו ולא ידבר במקומו ולא יסתור את דבריו, ואיזהו כבוד מאכיל ומשקה מלביש ומנעיל מכניס ומוציא ע"כ. וצריך ביאור איך אמר **מאכיל ומשקה** וכו', מה יעשה הבן שאין לו מספיק מעות להאכיל ולהשקות את אביו ואת אמו? וכי כולם עשירים הם. על זה מסיים רש"י **מכניס ומוציא**, דבאמת אל יאמר הבן כן, רק ישים בה' מבטחו

יב דברי פרשת קדושים תורה

דהיות והקב"ה הוא שותף עם אביו ואמו בבריאתו של הבן, ע"כ הקב"ה ימציא לו פרנסתו כל צרכו, שיוכל לכבד גם את אביו ואת אמו, להאכילם ולהשקותם. וזה **מאכיל ומשקה** וכו', ע"כ יעזור לו הקב"ה **מכניס ומוציא**, שיהא לו הכנסה כל צרכו, כדי שיוכל להוציא מעות עבור אביו ואמו.

- י -

ולזה הסמיך הכתוב **כי קדוש אני ה' אלקיכם**, לפסוק שלאחריו **איש אמו ואביו תיראו** ואת שבתותי תשמורו, דכיון שהקב"ה הוא שותף של האב והאם בבריאת האדם, ע"כ דואג לכך שהאדם יהא לו מעות להוציא בעד אביו ואמו, וזהו גם הטעם של שמירת שבת, דכיון שהקב"ה הוא אבי הכלה נותן להחתן כל צרכו, וכמו שהארכנו למעלה.

- יא -

ועפ"י יש לבאר ג"כ מאמר הכתוב בפרשתינו (יט, ל) את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו. הסמיך הכתוב שבת למורא מקדש (עיין רש"י שם). ולהנ"ל דע"י השבת באה ההשפעה להאדם כי השבת היא בבחינת כלה, י"ל דע"כ נסמכה למורא מקדש, דגם במשכן מצינו (בפרשת ויקהל) והמלאכה היתה דים והותר, שהיתה השפעה גדולה יותר מה שהוצרכו עבור המשכן. ע"כ נסמכה שבת למורא מקדש, לומר לך דגם בשבת יהי כן, דאם תכבד את השבת יתן לך הקב"ה יותר מכפי צרכך.

- יב -

ועד"ז יש לומר עוד בביאור הפסוק כאן כי קדוש אני ה' אלקיכם, איש אמו ואביו תיראו, ואת שבתותי תשמורו, וצ"ב מדוע אמר לשון תשמורו, ולא אמר תקיימו. אך יבואר עפ"י הנ"ל דע"י השבת זוכים להשפעות טובות, והנה בספר בית הבחירה בדיני הדלקת הנר כתב דבשכר זכות המוסיף מחול על הקודש, שמקצר גבול הסטרא אחרא ומרחיב גבול הקדושה, והי' שכרו אתו דבהיותו קורא לדי בצרה מרחיב לו די גבול הקדושה ומקצר גבול הצרה וזוכה לנחלה בלי

דברי פרשת קדושים תורה יג

מצרים, וע"ז כתיב הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ, וזהו סוד רחובות הנהר וכו' עיי"ש. (ועיין בספה"ק סידורו של שבת, ובספה"ק שערי ג"ע ועוד).

והנה תשמורו מלשון המתנה, כמאמר הכתוב (בראשית ל"ז י"א) ואביו שמר את הדבר. וי"ל דזה כוונת סמיכות הכתובים, **כי קדוש אני ה' אלקיכם**, וצריכים אתם להרחיב גבול הקדושה כמ"ש בבית הבחירה הנ"ל, ע"כ **איש אמו ואביו תיראו**, כדברי הרה"ק מפרימישלאן שהבאנו לעיל, שצריכים אתם לירא בגלל זה מחלק האב והאם, וע"כ, כיון שצריכים להרחיב גבולי הקדושה, ע"כ **ואת שבתותי תשמורו**, מלשון המתנה, דאם תמתינו כל השבוע ליום השבת ותחכו מתי יבוא לידכם, ממילא תוסיפו מחול על הקודש הן בערב שבת והן במוצאי שבת, וזהו **תשמורו**, שתמתינו על השבת מתי יבא לידכם ותקיימוהו, בשכר זאת תזכו להשפעה מרובה כנ"ל, ויתקיים אצליכם בשלימות **ואת שבתותי תשמורו**, שתוכלו לשמור ולכבד את השבת ככל הצורך, ודו"ק.

- יג -

והנה אמרו רז"ל (שבת קי"ח ע"ב) כל המשמר שבת כהלכתה אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו, ונמצא דשניהם, שבת וע"ז הם זה נגד זה, דהשומר שבת הרי הוא כאילו כפר בעבודה זרה, והמחלל שבת הרי הוא כאילו עובד עבודה זרה רח"ל.

ועד"ז יש לבאר סמיכות הכתובים כאן ג"כ, **ואת שבתותי תשמורו אני ה' אלקיכם, אל תפנו אל האלילים**. דאם תשמרו את השבת יתכפרו עוונותיכם, ותזכו אני ה' **אלקיכם**, כיון שלא יהיו לכם עוונות, ואפילו עון עבודה זרה יכופר לכם, וזהו שסיים הכתוב **אל תפנו אל האלילים**, ודו"ק.

- ד -

**קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם, איש אמו ואביו
תיראו (יט, ב-ג)**

- א -

וברש"י קדושים תהיו, הוו פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה וכו'.

ואפשר לומר עפ"י בכוונת הסמיכות קדושים תהיו וגוי למורא אב ואם, עפ"י"ש בתנא דבי אליהו כבד את אביך וסמך ליה לא תנאף, ללמדך שאם נשא אשה ואינה מכבדת אביו ואמו הרי הוא כאילו נואף כל ימיו, עיי"ש.

וכתב בספר פלא יועץ דלכן צריך לצאת לקראת נשק להלחם עם אשתו לפנים עבור כבוד אביו ואמו, אבל הקולר תלוי על גבי האב והאם ג"כ שלא לגרום מחלוקת ושנאה בין איש לאשתו ח"ו, עיי"ש.

והנה בשולחן ערוך יורה דעה (סימן ר"מ) פסק המחבר דאחד האיש ואחד האשה שוין בכבוד ובמורא של אב ואם, וכתב הלבוש דילפינן לה מדכתיב איש אמו ואביו תיראו לשון רבים, הרי כאן שנים אחד האיש ואחד האשה חייבין במורא וכו', עיי"ש.

ולפי דברי תנא דבי אליהו הנ"ל שכתב דצריך לישא אשה שתכבד את אביו ואת אמו של הבעל ג"כ, י"ל דע"כ אמר הכתוב לשון **תיראו**, שישא אשה כזו אשר גם היא תכבד את חמ"י וחמותה, שהיא תירא ג"כ מהם, וזהו תיראו, בין האיש ובין האשה.

- ב -

וזהו שאמר הכתוב **קדושים תהיו כי קדוש אני ה' א**, וברש"י הוו פרושים מן העריות ומן העבירה שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, ע"כ, כדי שלא יהא פגם בעריות ח"ו, ע"כ אמר תיכף **איש אמו ואביו**

תיראו, לשון רבים תיראו, שישא אשה כזו שגם היא תירא מאביו ואמו, ועי"ז ממילא לא יהא בכלל נואף ח"ו, כמש"כ בתנא דבי אליהו הנ"ל ודו"ק.

- ה -

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם.

להבין חיבור הגי' פעמים אני ה' אלקיכם. פעם אחת בקדושים תהיו, ב' איש אמו ואביו תיראו, ג' את שבתותי תשמורו, והמשך הקשר לגי' דברים אלו אפשר לפרש בהקדם דברי הילקוט (מובא בראשית חכמה, שער היראה פט"ו) וז"ל: "זכור את יום השבת, כבד את אביך וכו', ללמדך שכל מי שמכבד אביו ואמו אין חילול שבת בא על ידו, עיי"ש (ועיין עוד תנא דבי אליהו רבה כ"ו, כל זמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו אין חטא של חילול שבת בא על ידו).

וי"ל דע"כ הזכירה התורה מצות כיבוד אב ואם אצל מצות שבת, שהם בבחינת שתיים שהן אחת. שמי שמקיים כיבוד אב ואם יהי ממילא שומר שבת כהלכתו, ומי שמקיים שבת נקרא קדוש, וכל התורה כולה כלולה בשבת, וכמו שאומר הנועם אלימלך ששבת הוא כמו בנק, כמה שמכניסים בה כך מוציאים ממנה, כמבואר בזוה"ק (ח"ב דף פ"ח ע"א) כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין.

וגוף דברי התנא דבי אליהו רבה בשייכות כיבוד אב ואם לשבת אפשר להסביר בהקדם דברי חז"ל (קידושין ל"א ע"א) דרש עולא רבה אפיתחא דבי נשיאה מאי דכתיב (תהלים קל"ח) יודוך ה' כל מלכי ארץ כי שמעו אמרי פיך, מאמר פיך לא נאמר אלא אמרי פיך, בשעה שאמר הקב"ה אנכי ולא יהי לך, אמרו אומות העולם לכבוד עצמו הוא דורש, כיון שאמר כבד את אביך ואת אמך חזרו והודו למאמרות הראשונות, עיי"ש.

ובזה יובן דברי הגמ' שם (דף ל' ע"ב) בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו אמר הקב"ה מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני, שכיון דעל ידי כיבוד אב ואם הודו

למאמרות הראשונות, אם כן בקיימו כיבוד אב ואם אז עושה שיתקיימו מאמרות הראשונות והוי כאילו כיבד ה'. נמצא דע"י כיבוד אב ואם כאילו קיים כל עשרת הדברות.

ובזה יובן ההמשך של איש אמו ואביו תיראו לואת שבתותי תשמורו, כיון דע"י כיבוד אב ואם עושה שיתקיימו מאמרות הראשונות, ושבת בתוכם.

והשייכות אל קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוקיכם, אפשר לפרש כמו שכתב רבינו הרמב"ן ז"ל דקדושה היינו לקדש עצמו במותר לו, היינו: בדבר המותר, שגם בדברים המותרים יכולים להיות נבל ברשות התורה, עיין שם.

ואם תאמר הלא קשה לי לקיים ענין הנ"ל, להיות קדוש כי קדוש אני ה' אלוקיכם, דאחז"ל (קידושין ל' ע"ב) שלשה שותפין הן באדם, הקב"ה ואביו ואמו, הנשמה נותן בו הקב"ה, והגוף מאביו ואמו. והנה מצד הנשמה שהוא חלק אלוקי ממעל בוודאי היה האדם רודף בכל כוחותיו ובמסירת נפש ממש לעשות רצון קונו, רק השאור שבעיסה, חלק האב והאם המעכבים ומושכים אותו לחומריות (כמבואר בספרי בעל שם טוב), וממילא ע"י יתיאש האדם מלרדוף ולהשיג להעלות החומר העב לרוחני ויהי נבל ברשות התורה, ע"כ אמר הכתוב קדושים תהיו כי קדוש אני ה', ואני נתתי לכם הנשמה שהוא חלק אלוקי ממעל וכו', שעל ידה יכולים לדחוק ולפרוץ כל המסכים ולהגיע אפילו עד מדריגת משה רעיא מהימנא. והעיקר, עד כמה מוכן האדם למסור נפשו על זה.

- 1 -

עוד אפשר לפרש במאמר הכתוב קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוקיכם, ובמד"ר הה"ד ישלח עזרך מקודש ומציון יסעודך. בהקדם דברי ש"ב הגה"ק רבי שאול בראך זצ"ל בספרו דברי שאול על תהלים (יח, כט) שהדפיס דודי הגה"צ רבי יוסף יהושע גראס זצ"ל אבד"ק קראלי, על פסוק (תהלים יח, כט) כי אתה תאיר נרי ה' אלקי יגיה חשכי.

וזת"ד: במדרש על הפסוק ואתה תצוה את בני ישראל איתא הה"ד כי אתה תאיר נרי ה' אלקי יגיה חשכי, וי"ל שחסד היותר גדול הוא שהבורא ב"ה מאיר עיני האדם שיראה מה שחטא, למען ידע מה לתקן, ולולא חסד זה היה מת בלא תשובה מאחר שלא היה יודע כלל מה שחטא, כי אין אדם רואה נגעי עצמו, ואמר החכם (משלי טז) דרכי איש ישר בעיניו. וזה שאמר הכתוב כי אתה תאיר נרי, היינו אם נשמתי הדומה לני"ר, כדכתיב (משלי כ, כז) נר ה' נשמת אדם מאירה, הוא מחסדו יתברך, כי ה' אלוקי יגיה חשכי, שהיה עומד בדרך חושך ונסמו עיניו מלראות מה שחטא, הבורא ב"ה ברוב חסדו שולח אור קדוש ומאירים עיניו לראות באיזה מעמד הוא, וכעין שכתב הזוה"ק (פרשת ויקרא) אדם שלומד תורה בלילה התורה מודעת לו דרך חיבה מה שחטא, שידע לתקן.

ולזה סמך המדרש פסוק זה לפסוק ואתה תצוה, דמבואר בזוה"ק שלא נזכר שמו של משה בפרשת תצוה על שאמר מחני נא מספרך, ועורר אותו הבורא ב"ה בזה שצריך תיקון על שאמר מחני נא, הגם שזהו מסירת נפש עבור כלל ישראל, מ"מ היה צריך תיקון, כעין מה שאמרו חכז"ל (תענית דף כ"ג) על חוני המעגל על שאמר איני זז מכאן עד שתרחם על בניך, ששלח לו שמעון בן שטח אלמלא חוני אתה גוזרני עליך נידוי אבל מה אעשה שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שמתחטא על אביו ועושה לו רצונו, ואתי שפיר שזהו הענין שמאירין משמים לנשמתו של אדם שידע לתקן מעשיו, עכל"ק.

ולפי"ז יובן הכתוב קדושים תהיו, ושמא תאמר איך אוכל להיות קדוש, הלא אני קרוץ מחומר ומלא תאוות גשמיות, לזה אמר כי קדוש אני ה' אלקיכם, כי אני קדוש ואני מאיר קדושה בתוך נשמתכם, כי אתה תאיר נרי, ועי"ז תוכלו גי"כ להיות קדושים, וכמו שכתב בספה"ק סידורו של שבת בשם רבו המגיד מזלאטשוב זי"ע על המדרש קדושים תהיו וגוי יכול כמוני וכו', שהכוונה הוא בניחותא, "יכול כמוני", כל אחד ואחד מישראל יכול להיות באמת קדוש כמוני, כי

יח דברי פרשת קדושים תורה

קדוש אני ה' אלקיכם, והעיקר תלוי ברצונו.

וזהו שהביא המדרש לכאן הפסוק ישלח עזרך מקודש ומציון יסעדך, דהקב"ה שולח עזרו להאדם שיוכל להיות קדוש, והעיקר הוא "מציון" יסעדך, שהאדם ירצה להיות "מצויין" משאר בני אדם וליטהר ולהתקדש בקדושה של מעלה, ועיי' זכח לסעד עליון ב"ה שיוכל להיות קדוש. וכמו שאמרו רז"ל (יומא ל"ט ע"א) המקדש עצמו מעט מקדשים אותו הרבה, מקדש עצמו מלמטה מקדשים אותו מלמעלה שנאמר והתקדשתם והייתם קדושים, עיי"ש, כמאז"ל (שיר השירים רבה פ"ה ג') פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח וכו'.

וזהו מוסר השכל, דהלא ידוע שבמצות שבת צריך להחמיר כל החומרות, ואם רוצה באמת להחמיר בשמירת שבת, העצה לזה שילמוד ויקיים הלכות כיבוד אב ואם, ואז יעזור לו השי"ת שעיי' יוכל לקיים מצות השבת כהלכתה.

וכמו שמצות כיבוד אב ואם כתוב בלשון "כבד", שיעשה בעצמו ולא ע"י שליח, כתוב ג"כ במצות שבת "וכבדתו", שהאדם יראה לכבד את השבת במעשי דיו, כמו שכתבו התוס' בקידושין (מא.) ובשבת (ק"ז:) רבא מלח שיבוטא וכו' (ועיין שם בחידושי למסכת שבת). וג' מצוות אלו כתובים כאן, בפרשת קדושים ובפרשת יתרו בעשרה הדברות, דידוע שבעשרת הדברות כלול כל התורה כולה. והשומר שבת ניצול מכל הנ"ל, ואם ע"י כיבוד אב ואם ניצול מחילול שבת, נמצא דכיבוד אב ואם כולל כל התורה כולה.

- ז -

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו (יט, ג)

- א -

יש לומר הכוונה שבי מצוות אלו נסמכו זה לזה, עפ"י שמובא בקדמונים דאם מחדש חידושי תורה בשבת יש מזה עלי' לנשמות אביו ואמו בעולם העליון.

- ב -

ויש לבאר הענין מדוע ע"י החידושי תורה בשבת יש מזה עלי' לנשמות אביו ואמו בעולם העליון, דהנה בספה"ק דרך פקודיך (מצוה א', חלק המחשבה אות כ"ו), כתב וז"ל: לפרות ולרבות בתורה להוליד בכל פעם שכליות חדשים בתורה כו', והנה בזאת המצוה אפשר לקיים בכל עת ובכל זמן מצות פריה ורביה בתורה להוליד בכל זמן שכל חדש בתורה, כמ"ש המקובלים, והדעת נותן שנצטווינו בכל זמן כי השכל נברא בו כל המושכלות בכח כמו שנברא הזרע במוח בכח ובאם יתרשל האדם להוציא הזרע שבכח מוחו במקום הראוי וכשר על פי התורה ישאר בו הזרע מבלי תועלת, כמו כן המושכלות התקועים במוחו אם לא ישתדל להוציאם בריאתם לריק כו', עיי"ש עוד.

ובספה"ק סור מרע ועשה טוב כתב, הנה אמרו עסקת בפריה ורביה ולא אמר קיימת מצות פו"ר (עיין מהרש"א פרק ב' דשבת), והכוונה בזה דאם עוסק בענינים לצורך עבודת האלקות כאמור הרבה תורה למדתי וכו' והם נקראים בנים ואין לך פריה ורביה גדול מזה שיתרבה כבוד שמים, ובהלכות דרך ארץ ותלמוד תורה למהרמ"פ אמר שצריך שלא יהיה עקר בתורה אבל צריך שיהיה לו שכל מוליד חידושין דאורייתא ובאמת זה כלל גדול בחכמה לחדש חידושין ויגיע לך שמחה מזה והשגת השכל, עכ"ל.

וכן כתב הרקאנטי (מובא בספר תפארת שלמה פרשת לך) דהצדיקים על ידי החידושי תורה שהם מחדשין הם מולידים נשמות בעולם העליון. ובספר אלה המצות (מצוה תי"ט) כתב וזה לשונו, והחקירה בעיון להבנת הדברים בשורש הם הבנים אשר פריו יתן בעתו וגוי' כל אחד לפי הרחבת שכלו ובלבד שיכוון לבו לשמים עיי"ש, והיינו כעין הנ"ל דחידושי תורתו של האדם נקראים בנים.

ועיין בספר ייטב לב (פרשת לך) שכתב לפרש לפי שהדרך ממעט פריה ורביה וכו', דכתבו בספרים דמצות פריה ורביה הוא גם כן בתורה, שיהא לו שכל המוליד לחדש חידושי

כ דברי פרשת קדושים תורה

תורה, ועל זה הוצרך להבטחה כי בביתו היה זקן ויושב בישיבה ושתי כליותיו יועצות לו חכמה והיה חושש שיבטל מזה בדרך הילוכו, על זה הבטיחו הקב"ה שהדרך לא ימעטנו מזה כי גם בלכתו בדרך יעסוק בתורה במחשבה ויחדש חידושי תורה יפיר וירבה ויעשה פרי, וזה שאמר הכתוב אשרי תמימי דרך (שהם תמימים אפילו בדרך, ועל דרך שפירש"י ויבא יעקב שלם בגופו ובתורתו כו' הם) ההולכים בתורת ה', שעוסקים בדרך בתורה, עיי"ש.

- ג -

נמצא מכל זה דע"י החידושי תורה שמחדשים נחשב כאילו מוליד בנים רוחניים. ועל פי זה נבין הענין דאם מחדש חידושי תורה בשבת יש מזה עליה לאביו ואמו בעולם העליון, דכיון שמוליד בזה בנים רוחניים, הרי זה כאילו גם אביו ואמו מקיימים מצות פריה ורביה אף לאחר מותם, וע"כ יש להם עליה מזה.

- ד -

ויש לומר דע"כ יש לחידושי תורה של הבן מעלה יתירה **ביום השבת** דייקא, דהנה בפריה ורביה מצינו בחז"ל שאמרו ת"ח מליל שבת לליל שבת, והטעם בזה מובא בספ"ק כי קדושת שבת חופף על הבן הנולד מזה, ואכמ"ל בזה. ולדרכנו הנ"ל דע"י החידושי תורה מקיימים מצוות פו"ר ג"כ, יש לומר דע"כ יש לזה חשיבות **ביום השבת**, כי ע"י קדושת היום יש ממילא חשיבות יתירה להחידושים שמחדש הבן, וזהו גורם עליה עוד יותר לאביו ואמו בגן עדן.

וכבר ידוע מקדמונים דברא מזכא אבא, ואם הבן הולך בדרך הישר ועושה טוב מזכה את אביו ואת אמו בעולם האמת ומעלין אותם בגן עדן ממדריגה למדריגה, ובפרט ביום היארצייט, וכמו שהארכנו בזה במקום אחר, והבאנו מספר כבר לאדן שכתב וז"ל, מי ששכח לומר קדיש ביום פטירת אביו ויירא ויצר אם יאמר קדיש ביום אחר אם יועיל, נראה לי הדל פשוט דאמירת קדיש מועיל בכל זמן לאביו.

דברי פרשת קדושים תורה כא

וכן איתא בזוה"ק (סוף פרשת בחוקותי) דאז (פיי) לאחר (פטירתם) אתחייב ביקריי (של אביו ואמו) יתיר, עיי"ש.

וכבר כ' האריז"ל אשר יאמרו היתומים קדיש בשבת ויו"ט שיועיל הקדיש להעלותו ממדריגה למדריגה ע"כ. הרי ג"כ מדברי האריז"ל דבשבת ויו"ט יש חשיבות יתירה להקדיש שאומרים, וכמו כן יש לומר לגבי החידושי תורה שמחדשים ביום השבת, דעיי"ז יש עליה לאביו ואמו וכנ"ל.

ובספה"ק פלא יועץ כתב וז"ל: ולכן לא יגרע אפילו יום אחד כל ימי חייו מלומר קדיש וליתן צדקה עבור נפש הוריו ומה טוב שיהא שגור בפיו לומר מדי יום יום יהי רצון מלפני ה' אלקינו ואלקי אבותינו שתקבל ברחמים וברצון כל מעשה הטוב אשר אני עושה בין במחשבה בין בדיבור בין במעשה ויהיה הכל לזכות ולמנוחת ולעילוי נפש רוח ונשמה של אבי ואמי וחמי וחמותי וכו' יהי רצון שתהא נפשו צרורה בצרור החיים ובה ישא ברכה מאת ה' ומנפש הוריו, ואשרי האיש שלא יצפה לשולחן בניו ויקיים קרא דכתיב ויודוך כי תטיב לך ולא יעזוב לאחרים כל חילו רק ילך לפניו צדקו וידוע משל הנר שמאיר לפנים ולא לאחור ויהיה משל פניו אך למותר, עכ"ל עיי"ש.

ובזוהר חדש במדרש הנעלם מביא מעשה גדול ונורא בתלמיד חכם אחד שהיה הולך בהרי אררט ושמע קול צוחה קול מר שצוח וי וי, עד שראה אדם אחד, ושאלו מאן את, וא"ל יהודי חייבא [ר"ל רשע] אנא ודנין אותי זה כמה שנים על עבירות גדולות שעשיתי בעודני בחיים, ושאלו מה שמו, והשיב ששמו לא נודע לו, כי הרשעים שוכחים שם, על דרך שם רשעים ירקב. אבל מ"מ הודיע לו מקום מושבו שהיה בגליל עליון, בעיר פלוני, ושם אשתו. והלך אותו החכם לעירו, ושאל אחריו, והשיבו איך שהיה רשע גמור שלא הניח עבירה שלא עבר, ובן קטן הניח אחריו והוא ג"כ רשע כאביו. ולקח אותו החכם בנו עמו לביתו ורצה ללמוד עמו א' ב', ולא היה רוצה לקבל. והתענה אותו החכם ג' פעמים מ' יום והתפלל עד שהיה הנער מתחיל לקבל, והלך הנער ממדריגה למדריגה עד שהלך וגדל בתורה עד שנשמך, אח"כ בא אותו

אביו של הנער בחלום לאותו החכם, ופניו הבהיקו מאד כשמש בצהרים בתקופת תמוז, מזיו השכינה שזרח עליו. וחרד החכם ההוא מאד, ואמר מי אתה, ואמר ליה אשריך מה טוב חלקך ומה טוב גורלך שזכיתני והבאתנו לכל הכבוד הזה ע"י בני, כי ידעתי שהתענית ק"ך ימים היה מועיל, אודות שעוונותיו היו כ"כ גדולים, שבאו שדים ומלאכי חבלה והיו מכסין המוח של בני שלא לקבל, שלא יהיה לי זכות, כי לפעמים עוונות האבות גורמים שאין לבניהם לב להבין בתורה, (ובאים) שדים ומניחים ידהם על המוח שלא יקבל, אלא כאשר נהרגתי ע"י עכו"ם לא המיתוני מיד אלא בחץ הכוני, והייתי עודני חי שני ימים ומכח יסורים גדולים הרהרתי בתשובה, כי היתה לי זכות כי כאשר הייתי משומד הצלתי איזה יהודים מהריגה, ועתה בכל פעם ופעם שעלה בני למעלה, היו מקילין בדיני. וכאשר היה בני בר מצוה ועלה לתורה וקידש שמו של השי"ת ברבים ואמר ברכו את ה', העלוני מגיהנם, והיה נקרא הבן ההוא הפקולי, ר"ל שגיהנם נקרא פלילה על דרך פקו פלילה, ור"ש הפקולי שסדר הברכות לפני רבן גמליאל ביבנה היה ממשפחתו, ע"כ.

וזקיני בקיצור שלי"ה מביא סיפור זה ומסיים על זה וז"ל: ממעשה הזה יכול ללמוד, מה זה שהיה רשע גמור, מ"מ הבן ע"י תורתו הצילו מגיהנם והכניסו לג"ע, על אחת כמה וכמה מי שאינו כך ומגדל את בניו לתלמוד תורה, שיהיה לו זכות שאין לו שיעור וערך.

- ה -

וזהו כוונת הסמיכות איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו, דתשמרו שבת כהלכתה, והיינו ע"י שתעסקו בה בתורה כמארז"ל דהקב"ה נתן לישראל את השבתות והמועדים שיוכלו לעסוק בהם בתורה כראוי, וע"י עסק התורה תחדשו חידושים דאורייתא דזהו עיקר התורה, ובזה תקיימו ג"כ מצות כיבוד ומורא אב ואם, כנ"ל דע"י החידושי תורה בשבת מתעלים בזה אביו ואמו בגן עדן, והבן.

דברי פרשת קדושים תורה כג

- 1 -

ויש לבאר את הענין עוד יותר, דהטעם שצריכים לחדש חידושי תורה בשבת דייקא י"ל, דהוא ע"ד שארז"ל (קידושין דף ל' ע"ב) שלשה שותפין הן באדם הקב"ה ואביו ואמו. ועל דרך זה אם עוסקים בתורה ומחדשים חידושי תורה בשבת, ממילא מתקיים בזה ענין השותפות, דארז"ל (זוהר פרשת אחרי דף ע"ג ע"א) קודשא בריך הוא אורייתא וישראל חד הוא.

והנה כבר הבאנו לעיל מאמרם ז"ל בזהר שבת שמא דקודשא בריך הוא. ועל כן, אם האדם מחדש חידושי תורה ביום השבת, יש בזה צירוף של **קודשא בריך הוא אורייתא וישראל**, דהשבת הוא שמא דקודשא בריך הוא, והישראל שלומד התורה בשבת מאחד ומצרף בזה את השלשה שותפין, וע"כ עושה בזה טובה גדולה לאביו ואמו שבעולם העליון, דגם הם שלשה שותפין הן, הקב"ה אביו ואמו, וכנ"ל.

ויש לבאר עוד יותר, דהשבת הוא בחינת אחדות הגמור, כדאיתא בזוה"ק פרשת תרומה (דף קל"ה ע"א) רזא דשבת איהו שבת דאתאחדת ברזא **דאחד**, למשרי עלה רזא **דאחד**, צלותא דמעלי שבתא, דהא אתאחדת כורסיא יקירא קדישא ברזא **דאחד**, וכי. ובתרגום הזהר שם וז"ל, הסוד של שבת היא שבת בעת שנתיחדה בסוד **אחד**, שישרה עליה שהוא סוד **אחד**, התפלה של ליל שבת, כי אז נאחזי כסא הכבוד הקדוש בסוד **אחד**.

הרי דשבת הוא בחינת **אחד**. וזהו ענין האחדות של קוב"ה ואורייתא וישראל **חד**. ונזכרו שם בזוה"ק ג' פעמים תיבות **אחד**, להורות על ג' השותפין אורייתא קוב"ה וישראל **חד**. דאיתא בספרים דאלו הג', קוב"ה אורייתא וישראל, כולם **אחד** הם, הקב"ה אחד, ישראל גוי אחד בארץ, והתורה הוא ג"כ אחד, דזאת התורה לא תהא מוחלפת, ע"כ נזכר שם בזוה"ק תיבת **אחד** ג' פעמים, להורות על זה דשבת הוא זמן היחוד והזיווג של ג' שותפים, אורייתא קוב"ה וישראל **חד**.

כד דברי פרשת קדושים תורה

וע"כ בשבת שהוא זמן של אחדות, הוא הזמן המוכשר ביותר לחדש חידושי תורה, ובזה עושה טובה גדולה לנשמות אביו ואמו בגן עדן העליון, וכנ"ל.

- ז -

עוד יש לבאר סמיכות כיבוד אב ואם לשמירת שבת, ובפסוק שלאחריו **אל תפנו אל האלילים**, דהנה כיבוד ומורא אב ואם שקולה כנגד כל התורה כולה, וכמו שכתב המחבר (שו"ע יורה דעה סימן ר"מ) בשם הלבוש דגדול כיבוד אב שדוחה שאר מצות עשה שבתורה וכו', ונמצא דשקולה מצוה זו כנגד כל התורה.

והנה גם בשמירת שבת אמרו רז"ל שקולה שבת כנגד כל התורה כולה, וכן כתב רש"י ז"ל בפרשת שלח (ט"ו, מ"א, ד"ה אני ה' אלקיכם, בשם רבי משה הדרשן) למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת עבודת כוכבים לומר שהמחלל את השבת כאילו עובד עבודת כוכבים שאף היא שקולה ככל המצות, וכן הוא אומר בעזרא ועל הר סיני ירדת ותתן להם תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם, עיי"ש.

- ח -

וזהו הסמיכות **איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו**, דשניהם שקולים כנגד כל התורה כולה, ולזה אמר בפסוק שלאחריו **אל תפנו אל האלילים**, דגם עובד עבודת כוכבים חשוב כאילו עבר על כל המצוות, וכדברי רש"י ז"ל בפרשת שלח הנ"ל, וע"כ נסמכה עבודת כוכבים לכאן.

- ט -

עוד אפשר לומר בביאור סמיכות הני ב' ענינים, מורא אב ואם לשמירת שבת, עפימ"ש בספה"ק נגיד ומצוה להרה"ק רבי חיים וויטאל זי"ע, וזה לשונו: פעם אחת אמר לי מורי זלה"ה (האר"י הקדוש) שראה במצחי שלשה אותיות אלו, א' ב' ג', והיה הגי' בהיפך, ושאלתי על זה ואמר לי שצריך אני לגמול חסד עם אבי, ולכן הארת אותיות א' ב' נראים ביושר, והארת אות ג' בהיפך.

דברי פרשת קדושים תורה כה

- י -

ואגב אמרתי בדרך אפשר מדוע נהפך על מצחו אות ג' דוקא, לפי מארז"ל הנ"ל דשלשה שותפין הן באדם, הקב"ה אביו ואמו, ע"כ ביום שלא גמל חסד עם אביו נהפך אות ג' על מצחו.

- יא -

ויבואר עוד יותר עפימ"ד בגמרא (שבת ק"ד ע"א) ג' ד' גמול דלים. הרי דהג' מרמז לענין גמילות חסד, וע"כ ביום שלא גמל חסד עם אביו (אב גימטריא ג"כ ג') נהפך אות ג' על מצחו, ודו"ק.

- יב -

ויש להאריך בזה עוד יותר, בדרך הרמז מדוע נרשם על מצחו של הרח"ו זי"ע אות ג' בהיפוך, עפימ"ש בספר מגן דוד להרדב"ז זצ"ל באות גימ"ל, וז"ל: **גימל גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה**, דע אתה אחי כי הגימל רמז לבינה זו היא שלישית וזו שלישית לאותיות הרי שלש אותיות אלה שהם א ב ג רומזת לשלש רוחניות נעלמות ומעמדן בצורת האילן ב בימין וג בשמאלו א על גבן ככתר בראש מלך וכו'. **והנה הג' דומה לצינור וכן המדה הרמוזה בה נקראת הצינור הגדול המקלח מים ושפע וברכה תדיר לעולם הבנין שהיא נקראת אם הבנים וכו'**, והנה ראיתי כי ציור הג' ו י לרמוז שהיא כלולה משני אותיות שלמעלה ממנו, שהרי הו' רומז בכת"ר עליון כאשר כתבנו למעלה בשם בעל התמונה והי' מורה בחכמה עליונה כמו שרומז הי' של שם ההוי"ה והי' למעלה והי' למטה ומחיבור שתיהן נעשה הג' ודעהו. **ואם ח"ו תסתלק הו' והי' תתעלה למעלה והיו כלא היו עליונים ותחתונים והכל קורין וי וי והעניים והאביונים מבקשים מים ואי"ן**. ואין מים אלא תורה קדומה ואי"ן הוא הכתר, והבן זה מאד, ע"כ.

והנה לפי דבריו הקי' של הרדב"ז דהג' הוא הצינור המקלח מים ושפע וברכה תדיר לעולם הבנין, מובן שפיר דע"י שלא

כּו דברי פרשת קדושים תורה

גמל חסד עם אביו נפסק הצינור בינו לבין אביו, ע"כ נהפכה לו אות ג' על מצחו, להראות לו דבר זה, וכמו שאמר לו האריז"ל.

- יג -

ולפי דבריו של הרדב"ז דאם תסתלק הוי והיי תתעלה למעלה שהוא הגי' והיו כלא היו עליונים ותחתונים והכל קורין וי וי והעניים והאביונים מבקשים מים ואי"ן, י"ל דהכוונה גם על הנשמות שמבקשים תיקון (כי עני ואביון לאו דווקא בגשמיות, כארז"ל אין עני אלא בדעת, וגבי אביון כתב רשיז"ל בפרשת ראה [ט"ו, ד'] על פסוק אפס כי לא יהיה בך אביון, אביון דל מעני ולשון אביון שהוא תאב לכל דבר) ואם אינו גומל עמהם חסד ממילא מסתלקים הוי והיי (הרמוזים בגי' כדברי הרדב"ז) והיו כלא היו ואז **העניים והאביונים מבקשים מים ואי"ן**, וע"כ כשלא גמל חסד עם אביו באותו יום נהפכה לו הגי' על מצחו, והבן.

- יד -

ויש להוסיף בזה עפימ"ש הרדב"ז שם עוד, וז"ל: והנה הגימ"ל במ"ק עם האות עולה י"ב, וכן עולה שם אהי"ה שהוא שם הכתר שוכן בתוך הגי', וכנגד י"ב גבולי אלכסון וי"ב שבטי ישראל וי"ב אבנים טובות וי"ב חדשים בשנה וי"ב מזלות ברקיע וכולם מכח הגי', וכן אם תצרף לה ארבע אותיותיה יעלה י"ה והוא שם החכמה וזהו הב"ן בחכמה וחכם בביני"ה שאמר בעל ספר יצירה, כלומר תן כח החכמה בבינה כי הבינה בתוך החכמה, וכן עולה הגימ"ל במ"ק י"א לרמוז כי האי והיי נתחברו בה ונאצלה מתוכם ומהם היא בנויה, ועל זה אמר הכתוב ואיזה מקום בינה ודעהו. גם הגימ"ל במלואה עולה נזר כיצד גימ"ל יו"ד מ"ם למ"ד עולה נז"ר להורות כי המדה הזאת היא **נזר בראש המלך הגדול והיא כמו נזר לכל שאר המדות** ומקיף עליהן שהיא אם הבנין אם תוסיף בה האות יעלה רנ"ח וכוי עיי"ש באריכות.

- טו -

וי"ל עפ"י דברי הרדב"ז אלו דזהו שייכות הגי לגמילות חסד עם אביו ואמו, דלפי דבריו דהגימ"ל במ"ק עם האותיות עולה י"ה, י"ל דהנה ארז"ל (סוטה דף י"ז ע"א) איש ואשה שזכו שכינה שרויה ביניהם, ופירש"י יו"ד באיש וה"א באשה, וכבר אמרתי הביאור בזה דארז"ל (מנחות דף כ"ט ע"ב) מאי דכתיב (ישעיה כו) בטחו בה' עדי עד כי ביה ה' צור עולמים, מאי שנא דכתיב ביה ולא כתיב י-ה כדדרש רבי יהודה ב"ר אלעאי אלו שני עולמים שברא הקב"ה אחד בה"א ואחד ביו"ד, ואיני יודע אם העולם הבא ביו"ד והעולם הזה בה"י אם העולם הזה ביו"ד והעולם הבא בה"י. כשהוא אומר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם (בראשית ב) אל תקרי בהבראם אלא בה"י בראם [הוי אומר העולם הזה בה"י והעולם הבא ביו"ד], עיי"ש.

היוצא מזה דהעוה"ב נברא ביו"ד ועוה"ז נברא בה"א. וי"ל דע"כ יש י' באיש וה' באשה, דארז"ל (קידושין דף ל"א ע"א) שאל בן אלמנה אחת את ר' אליעזר אבא אומר השקיני מים ואימא אומרת השקיני מים איזה מהם קודם, אמר ליה הנח כבוד אמך ועשה כבוד אביך שאתה ואמך חייבים בכבוד אביך. וכן איפסק הילכתא (שו"ע יו"ד סימן ר"מ סעיף י"ד) אביו אומר לו השקיני מים ואמו אומרת לו השקיני מים מניח את אמו ועוסק בכבוד אביו, שגם אמו חייבת בכבוד אביו. והטעם בזה מובא בספרים, משום דאביו מביאו לחיי העולם הבא ואמו מביאתו לחיי עולם הזה. וי"ל דע"כ יש י' באיש (עוה"ב) וה' באשה (עוה"ז). ושניהם (האב והאם) מביאים את הבן לעוה"ז ולעוה"ב, ע"כ יש י' באיש וה' באשה.

- טז -

ולפי דברי הרדב"ז הנ"ל דגימ"ל במ"ק עם האותיות עולה בגימטריא י"ה, מובן שפיר שייכות הגימ"ל לגמילות חסד עם אביו, כיון דגימ"ל עולה י"ה ואביו ואמו יש בהם אותיות י"ה על שם שמביאים את הבן לחיי העוה"ז ולחיי עוה"ב, ע"כ כשלא גמל חסד עם אביו נהפך אות גי על מצחו, ודו"ק.

כח דברי פרשת קדושים תורה

- יז -

ועפ"י הנ"ל דענין כיבוד אב ואם נרמז בגי' (דיו"ד באיש וה"א באשה) יובן שפיר ג"כ מאמר הגמרא (הנזכר לעיל בריש דברינו) דהשוה הכתוב מורא אב ואם למורא המקום, כיון דיש באב ואם שם י"ה, ע"כ השוה מוראם למורא המקום, ואכמ"ל בזה.

- יח -

ועל דרך זה יש לבאר הכתובים כאן, **קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם**, ואיתא במדרש רבה הה"ד (תהלים כ, ג) ישלח עזרך מקודש ומציון יסעדך. ויש לומר דמרמז להנ"ל, דיי ואיש וה' באשה (אביו ואמו) ע"כ השוה מוראם למורא המקום, זהו שאמר הכתוב ישלח **עזרך** מקודש, דהאשה היא עזר לבעלה (בראשית ב, יח) אעשה לו עזר כנגדו. וזהו ישלח **עזרך** מקודש, דהאשה היא עזר להאדם ע"י ששורה ביניהם שם י"ה, וכיון שכן, ששורה ביניהם שמו של הקב"ה, ע"כ **איש אמו ואביו תיראו**, כי יש בהם שמו של הקב"ה, יי באיש וה' באשה.

- יט -

ועל זה המשך הכתוב, ואת **שבתותי** תשמורו, עפ"י מאמר הזוהר שהבאנו לעיל שבת שמא דקודשא בריך הוא, וע"כ נקרא **שבתותי**, ולכן צריכים בני"י לשמור את השבת, כי הוא שמו של הקב"ה, והוא מאותה סיבה כמו מצות כיבוד אב ואם.

- כ -

ויסוד ענין הגמילות חסד עם אביו ואמו בחייהם ובמותם, הוא מכח הכרת הטוב, כמו שכתבו בספרים דהאב והאם הביאו את הבן לעולם והטיבו עמו כ"כ ברוחניות ובגשמיות, ע"כ צריך לכבדם כדי שלא להיות כפוי טובה.

ובפרשת כי תבא על פסוק "ובאת אל הכהן אשר יהי בימים ההם ואמרת אליו", פירש רש"י: **שאינך כפוי טובה**. וכן איתא בירושלמי ברכות (דף ט"ו) שהיה פרעה כפוי טובה,

דברי פרשת קדושים תורה כט

"אשר לא ידע את יוסף", והלא עד היום הזה מצרים יודעין חסדו של יוסף, אלא שהיה יודע וכפה טובתו, ולבסוף כפה טובתו של הקב"ה, הא למדת שכפיית הטובה הוקשה לכפירה בעיקר, עיי"ש.

וכן מובא במכילתא בשלח (י"ז) וזת"ד, יבוא עמלק כפוי טובה, ויפרע מן העם כפוי טובה (ועיין עוד ע"ז דף ה' ע"א). ובאבות דרי נתן (פמ"א) אם עשה לך חברך טובה מעט יהא בעיניך הרבה. ובתנא דבי אליהו רבא (י"ח) איתא, כל הסועד עם חבירו אפילו פת במלח, יחזיק טובה לחבירו.

- כא -

ל דברי פרשת קדושים תורה

ועפ"י פירשתי את הפסוק כמעשה ארץ מצרים לא תעשו, שהם היו כפויי טובה, כמעשיהם לא תעשו, רק תחזיקו תודה למי שגמל לכם טובה!

וזהו ענין כיבוד אב ואם, דכיון שהאב והאם הביאו את הבן לעולם, ע"כ צריך להכיר להם טובה ולגמול להם חסד.

עכ"פ נמצא מזה דאיזה שהוא חסרון במצות כיבוד אב ואם, (אשר יש לקיים מצוה זו גם לאחר פטירתם מעוה"ז, כמארז"ל מכבדו בחייו ומכבדו במותו וכנ"ל מכל זה) נראה וניכר על פניו של האדם, וכעובדא דהאר"י ז"ל ותלמידו הרח"ו.

והנה בשבת מצינו דפני האדם בשבת מאיר יותר מבחול, כמארז"ל (מדרש רבה פרשת בראשית) ויברך אלקים את יום

(I) ואידי דאתינן להכי נעתיק כאן דברי הפלא יועץ, מ"ש בענין כפיית טובה והכרת טובה, וזה לשונו הזהב (באות כ' ערך כפוי טובה): "כתוב (משלי יז, יג) משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו. וחיובא רמיא על האדם שקיבל כל דהוא טובה מחבירו שתהא חקוקה בלבו תמיד כל הימים, שלא לגמול עמו שום רעה, ולשלם לעושה הטובה ככל הבא מידו. אפילו אם עשה לו גם כן רעה, הרעה ישכת והטובה לא ישכת, כי צריך האדם שיהא בו מדעת קונו, וכתוב (ישעי' מט, טו) גם אלה תשכחנה, שהוא מעשה העגל, ואנכי לא אשכחך, שהוא קבלת התורה. וצא ולמד ממשה רבינו שלא חכה את היאור ואת העפר לפי שקבל טובה מהם, וכן אמרו רז"ל שלא נקם משה נקמת מדין לפי שנתגדל ביניהם, ואמרו רז"ל בשמות רבה (פ"ד, ב) כל הפותח פתח לחבירו חייב בכבודו יותר מאביו ואמו. אתה מוצא באלהיה שלא החיה אבותיו כמו שהחיה את בן הצרפית, ואלישע לא החיה אבותיו כמו שהחיה את בן השונמית, אלא שמסר נפשו על אכסניא שלו. ואם כ"כ חייב להחזיק טובה לחבירו על פת לחם, על אחת כמה וכמה אם קבל ממנו טובה הרבה, ועל אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת אם קבל ממנו טובת הנפש, כגון שלמדו חכמה, או הדריכו בדרך טובה, והפרישו מדרך רעה, שזו טובה גדולה שאין למעלה הימנה, כמה וכמה יגדל חובתו להכיר טובתו ולנהוג בו כבוד, ואם לא ינהג בו כבוד כראוי אין לך כפוי טובה גדול מזה. וישא ביום ההוא ק"ו בעצמו כמה וכמה חייב אדם לבורא המרבה להטיב רב טוב לבית ישראל עד אין חקר, כך גדלה חובותינו עד אין חקר", עכ"ל.

דברי פרשת קדושים תורה לא

השביעי ויקדש אותו, במה ברכו וכו' ברכו במאור פנים, דאינו דומה מאור פניו של אדם בשבת למאור פניו של אדם בחול.

וכן איתא בזוה"ק (פרשת תרומה, דף קל"ה ע"א) לומר בכל ליל שבת קודם תפילת מעריב כד עיל שבתא וכו' **ואנפיה נהירון בנהירו עלאה**, ואתעטרת לתתא בעמא קדישא, וכולהו מתעטרין בנשמתין חדתיך כדן שירותא דצלותא לברכא לה בחדוה **בנהירו דאנפין** וכו'. ובתרגום הזוהר, כאשר נכנס השבת וכו' **ופניה מאירים באור העליון, ומתעטרת בעם הקדוש למטה**, שכולם מתעטרים ממנה בנשמות חדשות, אז תחילת התפלה לברך אותה בשמחה, **בהארות הפנים** וכו', עיי"ש.

- כב -

וי"ל דע"כ נסמכה מורא אב ואם לשמירת שבת, לרמז דשני מצוות אלו ניכרים על פניו של האדם, ודו"ק.

- כג -

ועפ"י מה שכתבנו למעלה דמצות כיבוד אב ואם מורה על הכרת הטוב, נראה לי לפרש דזהו הסמיכות לשמירת שבת, דגם בשמירת שבת מוצאים אנו ענין הכרת הטוב, כדאיתא בגמרא (שבת דף י" ע"ב) ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו שנאמר (שמות ל"א) לדעת כי אני ה' מקדשכם, תניא נמי הכי לדעת כי אני ה' מקדשכם, א"ל הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם, מכאן ארשב"ג אנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו וכו' עיי"ש.

והטעם בזה דהנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו הוא ג"כ כדי שיכיר לו טובתו, וכמו שכתב רש"י ז"ל שם (בד"ה צריך להודיעו) **שמתוך כך יהא אוהבו**. חזינן מזה דגבי שבת ניכר ג"כ החשיבות של הכרת הטוב, דע"כ ביקש הקב"ה ממשה שיודיע לישראל שנותן להם מתנת השבת.

לב דברי פרשת קדושים תורה

- כד -

ועפ"י יובן הסמיכות של כיבוד אב ואם לשמירת שבת, דבשניהם ניכרת החשיבות של הכרת הטוב. ולזה הקדים הכתוב תחילה לומר **דבר אל בני ישראל קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם**, דאיתא במדרש רבה על פסוק זה קדושים תהיו כי קדוש אני ה"א, הה"ד (תהלים כ, ג) ישלח עזרך מקודש ומציון יסעדך, וי"ל דהמדרש רומז ג"כ על ענין הכרת הטוב, דכיון שהקב"ה בראך ועוזר לך, **ישלח עזרך מקודש**, ע"כ **קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם**, לאות הכרת הטוב להקב"ה שברא אתכם ועוזר לכם בכל יום ובכל עת ובכל שעה, ע"כ צריכים אתם להיות קדושים לה' כיון שרצונו ית' הוא שתהיו קדושים, ודו"ק.

- כה -

ובדרך אחרת י"ל בביאור הסמיכות של שני מצוות אלו, **איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו**, עפימ"ש בספר עשר צחצחות (מערכת הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע, אות ח') דבמשך הימים שהיה הרבי ר' משה לייב מסאסוב דר פה (בסאסוב) ואביו בבראד, קיים בו בכל יום מצות כיבוד אב ע"י ששלח לו בכל יום ע"י הנוסעים לשם לחם ומזון, ע"כ, עי"ש.

הרי מזה דיש לקיים מצות כיבוד אב ואם בכל יום ויום. וכן העתקנו לעיל מספה"ק פלא יועץ שכתב ולכן לא יגרע אפילו יום אחד כל ימי חייו מלומר קדיש וליתן צדקה עבור נפש הוריו, ומה טוב שיהא שגור בפיו לומר מדי יום יום יהי רצון מלפניך וכ"ו עי"ש.

- כו -

וי"ל דע"כ נסמך לואת שבתותי תשמורו, דגם בשבת מצינו ענין זה שאפשר לקיימו בכל יום ויום, כמו שכתב הרמב"ן ז"ל (בפרשת יתרו) בפסוק זכור את יום השבת לקדשו, דע"כ אמרו במקדש שיר של יום, היום יום ראשון בשבת, וכן ביום

דברי פרשת קדושים תורה לג

שני וכו', כדי לקיים מצות זכירת השבת בכל יום מימי השבוע, עיי"ש.

וי"ל דע"כ נסמכה כיבוד אב ואם לשמירת שבת, דכמו בכיבוד אב ואם צריך הבן לקיימה בכל יום, כעובדא דהרבי ר' משה לייב מסאסוב הנ"ל, כמו כן צריך האדם לזכור בכל יום ויום את השבת.

- כז -

וזהו ג"כ מה שאמר הכתוב ואת שבתותי תשמורו, וכתבנו לעיל דשמיר"ה מלשון המתנה, והיינו ע"י שתזכרו את יום השבת בכל יום מששת ימי המעשה, ממילא תמתינו ותחכו תמיד על יום השבת, וע"כ אמר ואת שבתותי תשמורו, מלשון המתנה, ודו"ק.

- כח -

ובזה יש לפרש מ"ש רז"ל בגמרא (ר"ה דף כ"ז ע"א) זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו. והמפרשים האריכו בביאור הענין דזכור ושמור בדיבור אחד נאמרו. ולהנ"ל דע"י שזכר בכל יום את השבת מצפה ומחכה על השבת שיגיע, יבואר שפיר מאמרם ז"ל **זכור ושמור** בדיבור אחד נאמרו, דשמור פ"י שצריך לחכות על השבת שיגיע, וע"י שמקיים **זכור את יום השבת לקדשו**, מקיים ג"כ **שמור את יום השבת לקדשו**, וכנ"ל.

- ח -

ואת שבתותי תשמורו. (יט, ב-ג).

- א -

אפשר לומר בטעם הדבר שאמר הכתוב תשמורו, ולא תקיימו וכדומה, ויבואר בדרך רמז עפימ"ש בזוה"ק (פרשת מקץ, דף קצ"ט ע"ב) אלא רזא איהו פתח ואמר ויקח ה' אלקים את האדם ויניחהו בגן עדן ולעבדה ולשמרה, ואוקמוה ברזא דקרבנין איהו. תא חזי, לעבדה דא מלכא

לד דברי פרשת קדושים תורה

עלאה, ולשמרה דא מלכא תתאה. עלמא עלאה ועלמא תתאה. לעבדה ברזא דזכור, ולשמרה ברזא דשמור.

וכתב שם בפירוש הסולם: לעבדה פירושו בסוד זכור, שה"ס ז"א. ולשמרה פירושו בסוד שמור, שה"ס הנוקבא. שמתעם זה בלוחות הראשונות, שהיו בבחי' ז"א, כתוב זכור את יום השבת לקדשו, ולוחות האחרונות, שהן בחינת הנוקבא, כתוב שמור את יום השבת לקדשו, ע"כ עיי"ש.

והנה בספה"ק מגלה עמוקות כתב הטעם דפיקוח נפש דוחה כל התורה, דמאחר שיש לכל ישראל אות אחת בתורה (וכמו שכתבו בזה דורשי רשומות דתיבת "ישראל" ר"ת יש ש"שים ר"יבוא א"יותיות ל'תורה) נמצא שהנשמה של כל אחד ואחד מישראל הוא בת זוג לאות של תורה. ומפני זה הטעם נדחית התורה מפני נשמה של כל אחד מישראל, וקיימא לן פיקוח נפש דוחה שבת מטעם זה, לפי שהנשמה הוא דוגמת זכר והתורה דוגמת נקבה, וידוע דהנקבה משועבדת לזכר, כך התורה מחויבת לעשות רצון נשמות מישראל, וזהו אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, עכתודה"ק.

- ב -

ולפי דבריו יש להוסיף דהנה גם בשבת מצינו בחז"ל שאמר הקב"ה להשבת כנסת ישראל הוא בן זוגך, וא"כ השבת הוא בחינת נוקבא לגבי האדם הישראלי שהוא בן זוגה, (וכמו שהבאנו לעיל מהחפץ חיים שהשבת נקראת כלה) וא"כ השבת שהיא בחינת נקבה היא משועבדת להזכר שהוא איש הישראלי, ע"כ במקום שתלוי חיותו של האדם, אמרינן דפיקוח נפש דוחה שבת, דהנקבה משועבדת לזכר.

- ג -

ולפי"ד הזוה"ק בפרשת מקץ הנ"ל דשמור בחינת נוקבא, י"ל דע"כ נאמר כאן ואת שבתותי תשמורו, מלשון שמור את יום השבת לקדשו, שהוא סוד הנוקבא, לרמז דהשבת הוא בחינת נקבה לגבי האדם, דכנסת ישראל הוא בן זוגך כנ"ל,

דברי פרשת קדושים תורה לה

וע"כ פיקוח נפשו של אדם אחד מישראל דוחה שבת, דהנקבה משועבדת להזכר, וכדברי המגלה עמוקות.

- ד -

ויש להוסיף עוד לזה, דהנה מקודם לכן כתיב בפסוק **איש אמו ואביו תיראו**, וברש"י סמך שמירת שבת למורא אב לומר אע"פ שהזהרתיך על מורא אב, אם יאמר לך חלל את השבת אל תשמע לו, וכן בשאר כל המצוות ע"כ.

ולהני"ל י"ל דע"כ נסמכה לכאן שמירת שבת, שלא יאמר האדם שכמו שאסור לו לשמוע בקול אביו כשמצוה עליו לחלל את השבת, כמו כן אם יהא חשש של פיקוח נפש יקיים מצות שמירת שבת ולא ידחה פיקוח נפש את השבת, ע"כ אמר ואת שבתותי **תשמורו**, מלשון שמור שהוא לשון נקבה, ללמדך דפיקוח נפש דוחה שבת, ורק במקום שאין חשש של פיקוח נפש צריך לקיים את השבת, והבן.

- ט -

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם, איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו (יט, ב-ג).

- א -

אפשר לפרש הסמיכות בין כיבוד אב ואם לשמירת שבת, וגם מה שהקדים הכתוב קדושים תהיו כי קדוש אני ה"א, ובמדרש רבה על זה הה"ד (תהלים כ, ג) ישלח עזרך מקודש ומציון יסעדך. וצ"ב השייכות לאיש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו.

ואפשר לומר עפ"י המסופר דהרה"ק בעל אריי דבי עילאי מווישניצא זי"ע (חתן הרה"ק בעל ישמח משה זי"ע) שאל פעם את הרה"ק רבי ר' הירש מרימנוב זי"ע פשט בדברי רש"י ז"ל בפרשת נשא (במדבר ו', כ"ג) אמור להם, כמו זכור שמור. וצריך ביאור.

השיב לו הרבי ר' הירש עפ"י סיפור:

לו דברי פרשת קדושים תורה

- כששימשת את רבי הצדיק ר' מענדל מרימנוב זי"ע אירע פעם אחת, שכבר הגיע יום החמישי ובבית לא היתה אף פרוטה לצרכי שבת. הרבנית ביקשה ממני, שאלך להצדיק ואשאלו מה לעשות. אך כשנכנסתי לחדרו של הצדיק וראיתי את גודל התעסקותו ודבקותו בעבודת השם לא מלאני לבי להטרידו, וחזרתי לאחורי. הגיע יום חמישי בערב, והרבנית התחילה להציק לי שאלך סוף סוף להזכיר להצדיק שאין כל מאומה לשבת. הלכתי - ושוב ראיתי שהוא עסוק בתורה ובעבודה בהתלהבות ובדביקות, ושוב לא יכולתי להפסיקו ולהטרידו. כשהגיע יום הששי בבוקר, ובבית עדיין אין דגים ולא בשר ולא כלום, נכנסתי שוב לחדר הצדיק, ואז אמר לי הצדיק מעצמו:

- לך וקח את הקדירה שמבשלים בה דגים. תשים לתוכה מים, ותשפות אותה על האש. וכך תעשה גם בקדירה של הבשר ושל שאר תבשילי השבת.

- תמהתי ואמרתי:

- רבי! מה נבשל באותן הקדירות, הלא אין דגים ואין בשר?

השיב לי רבי:

- כתוב בתורה: "והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאוי". אנחנו מחוייבים לעשות ההכנה, והשבת כבר תביא בעצמה מה שצריך.

וכך הוה. לקחנו את הקדירות, שמנו בהן מים, ושפתנו אותן על האש. כעבור זמן מה בא פתאום כפרי אחד, ושאל אם יוכל לשבות אצלנו, כי הוצרך לרגל איזה ענן להיות בעיר בשבת, ורצונו לשבות בבית הרבי, והוא הביא עמו כל צרכי שבת ביד רחבה: דגים חיים ובשר ושומן וכו'. מובן שברצון רב קיבלנו את האורח לשבת, והיה לנו עונג שבת כראוי.

וכך הוא הענין - סיים הצדיק ר' הירש - גם בברכת כהנים: כלום הכהנים בכח עצמם ממשיכים את הברכות? הלא כתוב: "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם".

דברי פרשת קדושים תורה לו

אלא שהקב"ה צוה שהכהנים יעשו את כל ההכנות שיש בידם לעשות: יטלו ידיהם, יחלצו נעליהם, יפרשו כפיהם, ויאמרו "יברכך" וכו'. ואח"כ שוב בא הקב"ה בעצמו ואומר שעתה "ואני אברכם". וזהו שכתב רש"י: "אמור להם, כמו זכור ושמור". ברכת כהנים היא דוגמת הכנסת שבת, עכתודה"ק.

היוצא לנו מזה דהעיקר אצל שבת קודש הוא לעשות הכנה שיש בידו לעשות, והקב"ה ישלח לו עזרתו מלמעלה שיהא לו כל צרכי שבת, וכעובדא שהי' אצל הרבי ר' מענדעלע מרימנוב.

- ב -

ובזה יש לפרש הגמרא (ר"ה דף כ"ז ע"א) זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו. וצ"ב הכוונה בזה. ולהנ"ל הכוונה, דאם האדם מקיים **זכור**, שזוכר תמיד אשר הקב"ה בעזרו ובוודאי יעזור לו שיוכל לענג את השבת כראוי, יזכה ממילא לבחינת **שמור**, שיוכל לשמור את השבת כראוי, כיון שזכר שהקב"ה הוא בעזרו ושם בטחונו בה'.

- ג -

ועל דרך זה יש לרמז ג"כ במה שאומרים בזמר של רבי שלמה אלקבץ זי"ע בליל שבת, **לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה, שמור וזכור בדיבור אחד השמיענו א' המיוחד, ה' אחד ושמו אחד לשם ולתפארת ולתהלה**. וצ"ב לשם מה מתחילין את הזמר דוקא בתיבות אלו. אך להנ"ל דזכור ושמור מורים על ענין הבטחון בה' ועי"ז יזכה לשמור את השבת כהלכתו, יובן שפיר, דאיך אפשר לומר לאדם הישראלי **לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה**, אולי אין לו מעות לענג את השבת כראוי ואיך יוכל לקבל פניו, על זה אומרים **שמור וזכור בדיבור אחד השמיענו א' המיוחד**, דאם זכור שהקב"ה הוא בעזרו יוכל לשמור את השבת כראוי, ולענג את השבת במאכל ובמשתה ובכל מה שצריך, ואז ה' **אחד ושמו אחד לשם ולתפארת ולתהלה**, דב' פעמים אח"ד בגימטריא שם הוי' כדאיתא בספה"ק, וכל ההשפעות באים

לח דברי פרשת קדושים תורה

משם הוי' ב"ה, ע"כ היות ושבת שמא דקוב"ה ע"כ ישים בטחונו שהקב"ה יריק עליו חסדו וטובו שיוכל להוציא הוצאות כדי לענג את השבת.

- ד -

ועפ"י יש לבאר הגמרא (ביצה ט"ו ע"ב) על פסוק חדות ה' היא מעוזכם, דגבי שבת אמר הקב"ה **לוו עלי ואני פורע**. והכוונה בזה, **לוו עלי**, שאתם תעשו הכנה להשבת ע"י שתלו מעות לענג את השבת, ואז **ואני פורע**, הקב"ה ישפיע לכם כבר מחסדו שתוכלו לענג את השבת כראוי, בלי דאגות מאיפה תקחו מעות לשלם להמלוה.

- ה -

ודבר זה מרומז בזה"ק (פרשת תרומה, דף קל"ה ע"א) שאנו אומרים אותה בליל שבת, כגוונא דאינון מתיחדין לעילא באחד, אוף הכי איהי אתיחדת לתתא ברזא דאחד, למהוי עמהון **לעילא חד לקבל חד**, קודשא בריך הוא אחד לעילא לא יתיב על כורסייא דיקריה עד דאיהו אתעבידת **ברזא דאחד כגוונא דיליה למהוי אחד באחד**, והא אוקימנא רזא דה' אחד ושמו אחד.

[ובפירוש הסולם שם: כגוונא דאינון מתיחדין וכו', כמו שהם וכו' מתיחדים למעלה, דהיינו מחזה דז"א ולמעלה, באחד שפירושו וכו' אף היא דהיינו המלכות מתיחדת למטה וכו' בסוד אחד, כדי שתהיה עמהם למעלה **אחד כנגד אחד**, כי הקב"ה וכו' שהוא אחד למעלה אינו יושב על כסא כבודו שהוא המלכות עד שגם היא נעשית בסוד אחד כמוהו, כדי להיות אחד באחד וכו' עיי"ש.]

ולפי דרכינו הנ"ל יש לומר הכוונה, דכבר הארכנו לעיל דישראל הם גוי אחד והקב"ה הוא אחד יחיד ומיוחד, וזהו ענין **לעילא חד לקבל חד**, פי' דהקב"ה למעלה מתנהג עם האדם לגבי השבת כמו שהאדם מתנהג, דאם האדם עושה הכנה לשבת קודש ישפיע לו הקב"ה שיוכל לענג את השבת כראוי וכנכון, וכעובדא שהי' אצל הרבי ר' מענדעלע ותלמידו

דברי פרשת קדושים תורה לט

הרבי ר' הירש זי"ע. ובי פעמים אחד עולה מספר שם הוי',
לרמז להנ"ל דהשפעות השבת באים מכח שם הוי' ב"ה.

וזה הפי' במה שכתב כי הקב"ה וכו' שהוא אחד למעלה
אינו יושב על כסא כבודו שהוא המלכות עד שגם היא
נעשית בסוד אחד כמוהו, פי' דכפי הכנת האדם להשבת
בעולם הזה, כן ישפיע לו הקב"ה מלמעלה השפעות לשבת
קודש.

- 1 -

וזהו שאמר הכתוב קדושים תהיו כי קדוש אני ה' א,
היינו שתקיימו התורה ומצוותי ועי"ז תהיו קדושים, וקשה
איך אפשר לדמות יצור ליוצרו, דבגלל שהקב"ה קדוש תהיו
גי"כ קדושים, וגם קשה שמא יאמרו ישראל איך נוכל להיות
קדושים הלא אין לנו כסף וזהב, ולקיום התורה צריכים
הרבה כסף וזהב, כגון להוצאות בניו לתלמוד תורה, קניית
אתרוג, ציצית, תפילין, מזוזות וכו', כל המצוות עולים כסף
רב, ע"כ הביא המדרש לזה את הפסוק הה"ד **ישלח עזרך**
מקודש ומציון יסעדך, שהקב"ה ישלח לך עזרתו, וישפיע לך
כסף וזהב שתוכל להיות מקודש אליו ית', ועי"י זה ממילא
תוכלו להיות קדושים לה'.

- 2 -

ועד"ז יש לפרש המדרש פליאה, אמרו ישראל להקב"ה,
אתה אמרת קדושים תהיו, הסר מעלינו את המות. ותמוה.
ולהנ"ל הכוונה, דאם רצונך שנהי' קדושים, שנקיים את כל
מצוות התורה, צריך אתה להשפיע לנו כל טוב שנוכל לקיים
את התורה, וזהו **הסר מעלינו את המות**, שתשפיע עלינו
חיים ברכה ושלוש, כדי שנוכל לעבדך מתוך הרחבת הדעת.

- ח -

ולזה הסמיך הכתוב לכאן **איש אמו ואביו תיראו ואת**
שבתותי תשמורו, דרשי"י ז"ל כתב כאן איזהו כבוד ואיזהו
מורא וכו' ואיזהו כבוד מאכיל ומשקה וכו', ושמא יאמר הבן
מאין אקח כסף להלביש ולהשקות את אבי ואמי, לזה אמר

הכתוב תיכף אח"כ **ואת שבתותי תשמורו**, וגבי שבת מצינו ענין זכור ושמור, דאם זכור שהקב"ה בעזרו יזכה לשמרו כראוי כי הקב"ה ישפיע לו כל טוב, והאדם צריך רק לעשות הכנה לשב"ק, כמו כן הוא בענין כיבוד אב ואם, שהבן צריך לעשות הכנה לזה והקב"ה ישפיע לו ממילא שיוכל להאכילם ולהשקותם, וזהו הסמיכות לקדושים תהיו, דמרמז לענין הבטחון הנ"ל, ישלח עזרך מקודש ומציון יסעדך.

- י -

לא תעמוד על דם רעך אני ה', **לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא (יט)**,
(טז-יז)

- א -

אפשר לפרש כוונת הכתובים, וגם להבין מדוע אמר לא תעמוד על דם רעך אני ה', מדוע הזכיר כאן ב' מלות אלה, **אני ה'**.

ותחילה נבאר הפסוק לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך, בהקדם מה שכתב בספר חפץ חיים על התורה לבאר מאחז"ל (בי"מ דף ל"א) הוכח תוכיח אפילו מאה פעמים, והכוונה, ללמדך שאל יתרשל האדם מלהוכיח אפילו אם נדמה לו שדבריו לא יכנסו לאזני השומעים.

הדבר דומה לאשה מוכרת תפוחים שעמדה בחצר בית הכנסת הוילנאי, וצעקה משך כל היום "יהודים, קנו תפוחים בזול", ויש שנדמה לך, שכבר נחר גרונה, אין איש שם על לב ואין קונה, והיא באחת, צועקת בקול, "קנו יהודים תפוחים טובים בזול".

ואם תשאל אותה, יהודית, מה לך כי נזעקת, הלא אין איש שם על לב ואין קונה, תענה ותאמר לך, כי סוף סוף כשהיא שבה הביתה בשעה מאוחרת בלילה, היא סופרת ומונה את הכסף, ונמצא שהיא משתכרת לפרנסת אנשי ביתה, וכדאי לה לצעוק ולהריע על תפוחי אפילו אם יהי

דברי פרשת קדושים תורה מא

מספר הקונים אחד אחוז מעשרה, ואפילו אחוז ממאה עוברים.

וכן הדין בהוכחה, לא ימלט שמי שהוא מן השומעים לא יתן אל לבו ולא ישוב בתשובה, עלינו רק להוכיח ולחזור ולהוכיח.

ובספרו "שמירת הלשון" בשער התבונה הביא החפץ חיים זצ"ל מהירושלמי (נדרים פ"ט) והביאו הסמ"ג, דכמו שאם הי' הולך בדרך ונגף רגל אחת בחברתה, ועי"ז נפל לארץ ונפצע גופו ופניו וגם הרגל ההיא, מלבד מה שאין עולה בדעתו לנקום מאותה רגל מלרפאותה, אף אין לו שום שנאה על הרגל ההיא, כי מי היא הרגל ומי הוא גופו ופניו? הכל הלא ענין אחד הוא, אך שהוא מתחלק לאברים, רק שהוא מחשב בדעתו שעונותיו גרמו לו, כן הדבר אם אירע שלא הטיב עמו חברו באיזה ענין שבקש מאתו, או אפילו אם ציערו וגידפו באיזה דבר, שלא לנקום ולא לנטור השנאה עליו, כי מי הוא חברו ומי הוא, הכל משורש אחד יצאו, ככתוב מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, וכתוב כל הנפש הבאה ליעקב, ולא כתיב הנפשות, להורות שכל נפשות ישראל למעלה היא כמו נפש אחת וכו'.

וכן מבואר במדרש רבה ויקרא (פ"ד) תני רשב"י משל לבני אדם שהיו באים בספינה, נטל אחד מהם מקדח והתחיל קודח תחתיו, אי"ל חבריו, למה אתה עושה כן, אי"ל מה איכפת לכם, לא תחתי אני קודח? אי"ל מפני שאתה מציף עלינו את הספינה כוי עיי"ש. ולכן על כל אחד להזהר מלנקום ולנטור את חברו, כי את עצמו הוא נוקם ונוטר, עיי"ש עוד.

ולפי זה נמצא דכל ישראל אחד הם, וצריך המוכיח לידע דבר זה בעת שמוכיח את העם, ואם הוא יודע שבעת שמוכיח את חברו הרי הוא מוכיח את עצמו, ממילא לא ישנא את חברו, דהלא כל כוונתו לעצמו.

מב דברי פרשת קדושים תורה

- ב -

וע"כ הקדים הכתוב **לא תשנא את אחיך בלבבך**, דאם לא תשנא את אחיך, שפיר תוכל לקיים **הוכח תוכיח את עמיתך**, שתוכל להוכיחו כראוי, ואמר לשון **עמיתך**, שתדע שבאמת אתה מוכיח גם את עצמך, ולא תכוון לחבירך רק לעצמך.

- ג -

וזה שסיים הכתוב **ולא תשא עליו חטא**, שלא תחשוב בדעתך שהחטא הוא רק **עליו**, כי אז תשנא אותו ח"ו, אלא שתחשוב שהוא גם עליך, ומה שראית אותו חוטא בזה, הוא רק משום שרצו להראות לך מן השמים שגם אתה חייב בזה, כנודע מהבעל שם טוב הקדוש זי"ע לפרש הגמרא כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, פ"י כל הנגעים אדם רואה חוץ, אם הוא רואה מחוץ לגבולו איזה חטא שפגם בו אחר, ידע שהוא **מנגעי עצמו**, שהוא עצמו פגם ג"כ פגם זה, והארכנו מזה במקום אחר.

וידוע שפעם אחת ראה הבעל שם טוב הק"י זי"ע בעיניו חילול שבת, ואמר שהוא בשביל ששמע זילותא דרבנן שהמה בבחינת שבת, ולא מחה כנגדם, ע"כ.

- ד -

וע"כ אמר בפסוק הקודם **לא תעמוד על דם רעך אני ה'**, דהנה מובא בספר ליקוטי אמרים (דף ג' ע"ב) בשם הבעל שם טוב הקדוש זי"ע וז"ל, [האדם הוא רק דלת מס והדיבור שורה בו], וכשמתדבק בהקב"ה שהוא אלופו של עולם נעשה **אדם**, והקב"ה עשה כמה צמצומים דרך כמה עולמות כדי שיהיה אחדות עם אדם, שלא היה יכול לסבול בהירותו, ואדם צריך לפרוש את עצמו מכל גשמיות כל כך עד שיעלה דרך כל העולמות ויהיה אחדות עם הקב"ה עד שיבוטל ממציות, ואז יקרא אדם, עכ"ל.

נמצא מדבריו דבאמת האדם הוא בבחינת ד"ס, ורק בצירוף עם אלופו של עולם ית' נעשה **אדם**.

- ה -

וזהו שאמר הכתוב **לא תעמוד על דם רעך**, פ"י שלא תסתכל על רעך שיש לו רק דם ואין בו הצירוף עם אלופו של אדם שיהא ראוי להקרא אדם, רק תסתכל עליו ותזכור אני ה', דגם לחבירך יש צירוף עם אלופו של עולם ית', וממילא תגיע למדרגת **לא תשנא את אחיך בלבבך**, בידעך שאין חבירך נפסק מאלופו של עולם ח"ו, תאהב אותו כמו שאתה מצווה לאהוב את השי"ת, ואז שפיר תוכל לקיים הוכח תוכיח את עמיתך, דמי שאוהב את ישראל יכול להוכיחו, כמו אב המוכיח את בנו מגודל אהבתו אליו, וכמאה"כ חושך שבטו שונא בנו.

- ו -

ועפ"י הנ"ל יש לפרש גם מה שאמר הקב"ה ליחזקאל הנביא, צופה נתתיך וגו', ואז את נפשו יציל, פ"י עפימ"ש החפץ חיים הנ"ל דהתלמיד חכם הוא בגדר צופה, להדריך את העם בדרך התורה, ואז **את נפשו יציל**, פ"י דבאמת ידע שהוא מציל את נפשו ולא רק את נפש חבירו, כי כל ישראל בבחינת נפש אחד וכנ"ל.

- ז -

ועל פי זה יש לבאר מד"א בזה"ק (פרשת לך דף פ"ה ע"ב) תא חזי, כל נשמתין דעלמא, דאינון איבא דעובדוי דקב"ה, כולהו חד, ברזא חד, וכד נחתי לעלמא, כולהו מתפרשין בגונוין, דכר ונוקבא, ואינון דכר ונוקבא מחוברין כחדא.

[ובפירוש הסולם שם: תא חזי כל נשמתין וכו': כל נשמות העולם, שהן פרי מעשיו של הקב"ה, כולן הן אחד בסוד אחד, כלומר שלמעלה עוד לא ניכר בהן שהן זכר ונקבה, אלא כשירדות לעולם כל הנשמות בבחינת זכר ונקבה, וכל נשמה היא זכר ונקבה מחוברים כאחד.]

אחר כך אמר שם עוד בזה"ק:

מד דברי פרשת קדושים תורה

וכדין כליל כלא נוקבא, ואתעברת מן דכורא, ותיאובתין דתרווייהו מתדבקן כחדא, ועל דא כלא כליל דא בדא, וכד נשמתין נפקין, דכר ונוקבא כחדא נפקין.

[ובפירוש הסולם שם: וכדין כליל וכו', ואז הנקבה כוללת הכל, שלוקחת ב' הנפשות, ומתעברת מן הזכר בהן, והשתוקקותם של שניהם מתדבקים ונעשו אחד, ועל כן כלול הכל זה בזה, וכאשר הנשמות יוצאות, זכר ונקבה כלולים בהן כאחד.]

ועפ"י מה שאמרנו למעלה דכל ישראל אחד הם ואת זה צריך המוכיח לזכור בעת שמוכיח את העם, יש לבאר בזה דברי הזוה"ק הנ"ל שכתב דקודם ירידתו לעולם, כל אדם הוא בבחינת **זכר ונקיבה כאחד**, ורק אחר כך מתפרד, והכוונה בזה כנ"ל, דהנה מובא בספרי המקובלים דזכר הוא המשפיע, ונקבה היא המקבלת. וזהו שאמר שבאמת הוא **זכר ונקבה כאחד**, דצריך המוכיח לדעת דאף שהוא בחינת **זכר** שהוא משפיע, מ"מ יש בו ג"כ בחינת **נקבה** שהיא מקבל, דע"י שמוכיח את חברו ומכוין לעורר את עצמו, ממילא הוא מקבל ג"כ מזה התעוררות, וזהו **זכר ונקבה ביחד**, ודו"ק.

ובדרשות חתם סופר (לראש השנה, דף י') כתב בביאור מה שאנו מתפללים ונפשי כעפר לכל תהי', ומפרשים שאזכה להשפיע לכל כמו העפר, ומכל מקום הוא נדוש מכל שהכל דשים עליה, כן אזכה למדת עניות, הנה כי כן ראוי שיתפלל אדם על עצמו, עיי"ש.

- ח -

ולדרכינו יש לומר עד"ז, דאם האדם רוצה להיות משפיע לאחרים בדברי תוכחה שילכו בדרך התורה והיראה, צריך להיות בחינת עפר, שיהא בעונה, ואם הוא עניו יוכל להוכיחם בידעו שכולם שוים אליו, ולא יתגאה אליהם, וזהו הדמיון של המשפיע לעפר, ודו"ק.

ויש להוסיף נופך עוד בביאור סמיכות הכתובים **לא תעמוד על דם רעך אני ה'**, לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח

דברי פרשת קדושים תורה מה

תוכיח את עמיתך, עפמי"ש בספה"ק בן פורת יוסף (דף ק"י ע"ג) וז"ל: שמעתי בשם החסיד מ' דוב בער טורצינער [הוא הרב המגיד הגדול] ביאור פסוק (מיכה ו') הגיד לך אדם מה טוב וגו', כי ח"ו נרגן מפריד אלוף על ידי שנסתלק אות אי דאהי"ה ונשאר מ"ד, ולהמשיך האלוף הוא טוב כשיהיי בבחינת מה גימטריא אדם, כמשה ונחנו מה וכו', ובזה יובן הגיד דהיינו להמשיך לך בחינה אדם, לזה טוב שיהיה בבחינת מ"ה, שפל ועניו, ואז נמשך אי ונעשה מ"ה גימטריא אד"ם ודפח"ת, עכ"ל.

ועיי בספה"ק תולדות יעקב יוסף פרשת קרח (דף קנ"ד ע"א) שכתב בזה וז"ל: דשמעתי ביאור הפסוק הגיד לך אדם מה טוב כו', ר"ל שכדי שיהיה בתואר אדם צריך שיהיה בתואר מה דהיינו שפל ועניו, כמאמר משה רבינו עליו השלום ונחנו מה כו' עכ"ל.

- ט -

ובמקום אחר פירשתי בזה מאמר הגמרא (סוטה דף ה' ע"א) א"ר יוחנן אד"ם אפ"ר ד"ם מר"ה. דאפ"ר רומז על מדת הענוה כמאמר אברהם אבינו ע"ה (פי וירא) ואנכי עפר ואפ"ר. וזהו אד"ם אפ"ר ד"ם מר"ה, דע"י שהאדם הוא בעיני עצמו כאפ"ר, שמחזיק עצמו לאפ"ר ממש, ע"י זוכה לתואר אד"ם בגימטריא מ"ה כמ"ש בבן פורת יוסף ובתולדות יעקב יוסף הנ"ל.

- י -

ועד"ז (דהעניו אוהב את כל ישראל כנפשו) פירשתי גם מה דאיתא בגמרא (סוטה שם) אמר רב חסדא ואיתימא מר עוקבא כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם שנאמר מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל, אל תקרי אותו אלא אתו לא אוכל, איכא דמתני לה אמספרי לשון הרע שנאמר מלשני בסתר רעהו אותו אצמית, ע"כ. ולדרכנו י"ל דשני הפשטים אחת הם, דהמתגאה ממילא שונא בני אדם אחרים (דהרי חושב בדעתו שהוא גדול מהם) וממילא מדבר

מו דברי פרשת קדושים תורה

נגדם לשון הרע, ונמצא דשנים שהן אחת הם, משא"כ אם הוא עניו אינו שונא בני אדם, וממילא אינו מדבר לשון הרע נגדם.

- יא -

ועדיין יש לפרש מאמרם ז"ל (אבות פי"ד) **מאד מאד** הוי שפל רוח. וכתבו המפרשים דרומזו לשלשה בני אדם שנשתבתו במדה זו, אברהם דוד משה, ר"ת מא"ד, אברהם אמר ואנכי עפר ואפר, משה אמר ונחנו מה, דוד אמר ואנכי תולעת ולא איש. ולדרכינו הנ"ל יתבאר יותר, **דמאד** אתוון **אדם**, והרי העניו נקרא אד"ם כנ"ל, ע"כ נקטו רז"ל לשון זה, **מאד מאד** הוי שפל רוח.

- יב -

וזהו ג"כ הביאור במה שכתבו בספרי המקובלים דדי שמות יש לאדם, אנוש, גבר, איש, אדם, והמעלה הגדולה שבכל המדרגות הוא בחינת אד"ם, ועל דמות הכסא דמות כמראה **אדם** עליו מלמעלה, ואדמה לעליון כנודע. ולהנ"ל דהעניו נקרא אד"ם יתבאר שפיר, דהנה הקב"ה משכין שכינתו על נמוכי רוח כארז"ל (סוטה דף ה' ע"א), וע"כ על דמות הכסא דמות כמראה **אדם**, דמי שהוא עניו בחינת אד"ם כנ"ל ראוי להיות בסמוך לכסא הכבוד, כי הקב"ה משכין שכינתו עליו.

- יג -

עכ"פ מכל הנ"ל נמצא דהעניו נקרא אד"ם בגימטריא מ"ה. וזהו שאמר הכתוב כאן **לא תעמוד על דם רעך**, שלא תעמוד בבחינת **דם** רק תהי' במדרגת **אדם**, והיינו ע"י שתהי' בענוה בבחינת מ"ה בגימטריא אד"ם, וכיון שתהא עניו ממילא תאהב את כל אחד מישראל, דהרי תחשוב על עצמך שכל אחד מישראל הוא גדול ממך וע"כ צריך אתה לאהוב אותו, ולזה אמר הכתוב אח"כ **לא תשנא את אחיך בלבבך**, דע"י שתהי' עניו ממילא לא תשנא את אחיך, ואז ממילא **הוכח תוכיח את עמיתך**, תוכל להוכיחו בדברי מוסר, כי ידע

חבירך שאין אתה מתכוון לבזותו ח"ו, רק כוונתך להורות לו דרכי השם, כיון שאתה אוהבו.

- יא -

ואהבת לרעך כמוך (י"ט, יח)

- א -

במדרש רבה (פרשה כד, א) תני ר' חייא פרשה זו נאמרה בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלויין בה, ר' לוי אמר מפני שעשרת הדברות כלולין בתוכה, אנכי ה' אלקיך וכתוב הכא אני ה' אלקיכם, לא יהיה לך וכתוב הכא ואלהי מסכה לא תעשו לכם, לא תשא וכתוב הכא ולא תשבעו בשמי, זכור את יום השבת וכתוב הכא את שבתותי תשמורו, כבד את אביך ואת אמך וכתוב הכא איש אמו ואביו תיראו, לא תרצח וכתוב הכא לא תעמוד על דם רעך, לא תנאף וכתוב הכא מות יומת הנואף והנואפת, לא תגנוב וכתוב הכא לא תגנובו, לא תענה וכתוב הכא לא תלך רכיל, לא תחמוד וכתוב הכא ואהבת לרעך כמוך, עכ"ל המדרש.

ופי' בחידושי הרד"ל, לא תחמוד וגוי וכל אשר לרעך וכתוב הכא ואהבת לרעך וגוי' כצ"ל שאם תאהבנו כמוך לא תחמוד את אשר לו, וכמו שאמרו דהוא כללא דאורייתא דעלך סני לחברך לא תעביד (שבת לא.).

וזקני השלייה הקי' זי"ע הקשה, וכן הקשה הרה"ק מריזשין זי"ע, דהלא ידועים דברי רבי עקיבא ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה (ירושלמי נדרים ט, ד), ולכאורה הלא זה לא שייך אלא במצוות שבין אדם לחבירו, אבל לא לגבי קיום שאר המצוות, ואם כן איך הוא כלל גדול לכללות התורה.

גם צ"ב מה שמשוה במדרש לאו דלא תחמוד למצות ואהבת לרעך כמוך.

ואפשר לומר בהקדם מה דאיתא (בתנא דבי אליהו) לפרש הטעם דלא תחמוד הוא הלאו האחרון של עשרת הדברות,

מת דברי פרשת קדושים תורה

היות ולאו זה הוא חמור מאוד ואם עובר עליו זה כעובר על כל עשרת הדברות, וכמו כן המצוה של ואהבת לרעך כמוך היא ג"כ מצות כללית, כמו שאמר רבי עקיבא ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה, וכמו שפיי בשפתי חכמים וז"ל, כמו שאמר הלל הזקן כל מה דעלך סני לחברך לא תעביד זהו כלל כל התורה כולה (ר"ל במצות שבין אדם לחבירו) והשומר מצות שבין אדם לחבירו ישמור בוודאי שאר מצוות התורה שהן בין אדם למקום עכ"ל.

ובזה אפשר להבין למה כתבה תורה כאן בפרשת קדושים, מצות ואהבת לרעך כמוך אחר כל הלאוין של בין אדם לחבירו, כמו לא תעמוד על דם רעך, לא תשנא את אחיך בלבבך וגו', דכלל גדול הוא שאחרון אחרון חביב, ומרמז דאם ישמור מצוה הזאת שהוא כל התורה כולה, כמו שאמר הלל הזקן שעל ידי המצוה הזאת שבין אדם לחבירו ישמר שלא יעבור על כל הלאוין הקודמין, ויקיים כל התורה כולה כראוי וכנכון.

ומיושב ג"כ קושיית השלה"ק והרה"ק מריזשין, דבאמת הוא כלל גדול בתורה, אף שהוא רק בין אדם לחבירו, אך לדברי השפ"ח דאם שומר מצות ואהבת לרעך כמוך, ממילא ישמר שלא יעבור על כל הלאוין הקודמין, ע"כ אמר שהוא כלל גדול בתורה, ודו"ק.

- ב -

עוד אפשר לתרץ קושיית השלה"ק והרה"ק מריזשין זי"ע הני"ל, בהקדם ביאור דברי רבי עקיבא שואהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה, דהמצוה הזאת נוגעת עד מסירת נפש ממש, שיהודי צריך למסור נפשו בעד יהודי אחר, דהנה איתא בגמרא (בבא מציעא דף סב.) שנים שהיו מהלכין בדרך, וביד אחד מהם קיתון של מים. אם שותין שניהם מתים, ואם שותה אחד מהן מגיע לישוב, דרש בן פטורא מוטב שישתו שניהם וימותו ואל יראה אחד במיתתו של חבירו, עד שבא רבי עקיבא ולימד וחי אחיך עמך חייד קודמין לחיי חבירך.

דברי פרשת קדושים תורה מט

ובפסחים (כה): איתא שאחד מגי עבירות שהוא ביהרג ואל יעבור הוא כשנוגע לשפיכת דמים של חבירו, עיי"ש.

וברמתים צופים על תנא דבי אליהו (פרק י"ב) וזת"ד: צריך כל איש להיות עניו נגד כל יהודי אחר, יהיה מי שיהיה, כי ביומא פ"ב מבואר דאף בסכנת נפשות אסור להרוג יהודי, דמאי ראית דדמא דידך סומק טפי, דילמא דמא דידיה סומק טפי? ובפסחים כ"ה פירש רש"י דלמא נפשו חביבא לפני המקום מנפשך? וברור שהמדובר הוא אף שנוכל להציל עצמינו על ידי הריגת אחד שחשוד בכל העבירות שבתורה (רק שאינו מין ואפיקורוס), בכל זאת אנו אומרים מאי חזית דדמא דידך סומק טפי.

היוצא לנו מזה שמצוה של ואהבת לרעך כמוך היא מצוה שחייב למסור נפשו על זה. ומיושב שפיר קושיית השלה"ק והרה"ק מריזשין שהקשה הלא הוא מצוה רק בין אדם לחבירו, אך להני"ל מובן, דזה כבר נוגע גם בין אדם למקום, כי במסירת נפש נותן את נשמתו בחזרה למקום ב"ה, ועל ידי שיקיים מצוה הזאת בשלימות, שנוגע ללבו כל דבר החסר לחבירו עד כדי מסירת נפש ממש, אז הוא אחד עם חבירו, וקוב"ה ואורייתא וישראל חד הוא, ועיי"ז בוודאי שהקב"ה יעזור לו שלא יעבור על עבירות שבין אדם למקום, ודו"ק.

*

- יב -

ואהבת לרעך כמוך

- א -

כתב הרמב"ם (בספר המצוות) ואהבת לרעך כמוך - ותהיה אהבתו ויראתו לאחיו כאהבתו וחמלתו לעצמו.

להבין מצות ואהבת לרעך כמוך באופן מעשי, עפ"י הרמב"ם הני"ל, יש ללמוד זאת מהנהגת הצדיקים הקדושים הבעל שם טוב, הנועם אלימלך והדברי חיים זי"ע (ועוד צדיקים) שדרכם בקודש היה לפזר כל ממונם לנצרכים בכל

יום ויום, ולא לך אצלם אף פרוטה אחת, כנודע, ואכמ"ל. ויש בזה ביטוי למדת הבטחון שהיה להם, כי עתה נצרך העני לכסף זה, ואיך אפשר לחשוב לעצמו מה יהיה למחר, ואחזו בדרכו של הלל הזקן שאמר מה דעלך סני לחברך לא תעביד ואידך פירושא הוא זיל גמור, שאהבת ישראל הוא יסוד כל התורה כולה. ומכח בטחונם הגדול בהשי"ת ידעו כי אין מחסור ליראיו, שלא יחסר להם מאומה, והיו מתנהגים ג"כ בדרכו השני של הלל שהיי אומר בכל יום מימות השבוע "ברוך ה' יום יום" (ביצה טז.), ואין להכין מיום אחד לחבירו. וזהו בחינת אהבת ישראל האמיתית.

- ב -

או יאמר דאיתא בשם הרה"ק מווארקע זצ"ל שאמר ואהבת לרעך כמוך אני ה', פי' כמו שתתנהג אתה עם רעך, כן אתנהג אתך, אומר ה'.

וכן מובא בשם הבעשטה"ק שאמר בשם המדרש (והיי חוזר על מאמר זה כמה פעמים) ה' צלך, הקב"ה, כביכול, הוא בבחינת צל להאדם, מה שהאדם עושה, עושה עמו השי"ת בדיוק.

ולפי הנ"ל יובנו דברי זקיני השלה"ק זצ"ל על לשון התנא באבות (פרק א') "ועל גמילות חסדים, הדא הוא דכתיב עולם חסד יבנה, לכך יזהר האדם שלא יהא שום יום מימי חייו בלא גמילות חסדים בגופו, או בממונו, או בנפש, היינו שמלמד תורה את חבירו או בן חבירו, וסימנך חסד א-ל כל היום" עיי"ש.

אמנם לפי דרכינו הנ"ל יש לפרש השייכות "עולם חסד יבנה - חסד א-ל כל היום", כי אם יעשה האדם חסד כל היום, אז "עולם חסד יבנה", פי' שבונה לעצמו עולם של חסד, שהקב"ה יתנהג אתו בחסד וברחמים כמו שהוא מתנהג עם אחרים, מדה כנגד מדה כנ"ל, ה' צלך. וזהו שהסמך השלה"ק הך קרא דעולם חסד יבנה למאמר התנא ועל גמילות חסדים, דעיי הגמילות חסדים שעושה גורם לעצמו עולם חסד יבנה, וסימנך חסד א-ל כל היום".

וביום ד' השבוע הי' יומא דהילולא של הרה"ק רבי ישעי' מקערעסטיר זי"ע, שהי' מעמודי החסד בדורו כנודע. ומסופר שקודם תקיעת שופר הי' מכין את הארוחות עבור האורחים, ופעם שאלוהו, הלא קודם תקיעת שופר שאר צדיקים עוסקים בלימוד הכוונות לתקיעת שופר וכדומה? והשיב בזה"ל, "אנדערע צדיקים האבן אין זינען רזין דרזין, און מיר האבן אינזינען לשובע ולא לרזון..." (פי' שיהי' לבני ישראל מה לאכול). וזה הי' העיקר אצלו.

ושמעתי מחסיד גור אחד, שהרה"ק בעל השפת אמת זי"ע נזדמן פעם באיזה מקום שהי' שם הרה"ק רבי ישעילע קערעסטירער, וראה אותו ישן, ושאל מי הוא, ואמרו לו שזהו האדמו"ר מקערעסטיר, ושאל השפת אמת בתמהון: הכי זהו שמדברים עליו? (כי ידוע שהיו אומרים על רבי ישעילע שאינו יכול ללמוד, וכדומה).

פוק חזי מעובדא זו איך שעמוד התורה בדורו, השפת אמת, העיד על עמוד החסד, רבי ישעילע, שהוא ערליכער איד, ואכמ"ל בזה.

ולדרכינו הרי אין שום פלא בזה שהשפת אמת נתפעל כ"כ מקדושת רבי ישעילע, דהרי התורה והחסד אחד הם, דהמצוה של ואהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה, ודו"ק.

- יג -

ואהבת לרעך כמוך

עוד יש לפרש הפי' ואהבת לרעך כמוך, בהקדם דברי הלקוטי אמרים תניא (פרק לב) שכתב שעבודת האדם צריכה להיות שגופו יהי' נבזה ונמאס בעיניו רק שמחתו תהיה שמחת הנפש לבדה, הרי זו דרך ישרה וקלה לבא לידי קיום מצות ואהבת לרעך כמוך לכל נפש מישראל למגדול ועד קטן, כי מאחר שגופו נמאס ומתועב אצלו והנפש והרוח מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן באלקים חיים, בשגם שכולן מתאימות ואב אחד לכולנה ולכן נקראו כל ישראל אחים

ממש מצד שורש נפשם בה' אחד רק שהגופים מחולקים. וזה שאמר הלל הזקן על קיום מצוה זו זהו כל התורה כולה ואידך פירושא הוא כו', כי יסוד ושרש כל התורה הוא להגביה ולהעלות הנפש על הגוף מעלה מעלה עד עיקרא ושרשא דכל עלמין עכ"ל.

ומה שכתב הרב בעל התניא שכל ישראל נקראו אחים ממש מצד שורש נפשם בה' אחד רק שהגופים מחולקים כנ"ל, אפשר לפרש עפ"י מה דאיתא במדרש ויקרא רבה (פ"ה, על הפסוק שה פזורה ישראל) ישראל נמשלו לשה מה דרכו של שה לוקה באחד מאיבריו וכולם מרגישין [היינו כל הצאן דדרכן להמשך זה אחר זה וכשאתח לוקה באבריה ופסקה מליך עוד, כולם יעמדו באותו מקום] אף ישראל אחד חטא וכולם נענשים. וכן תני רשב"י משל לבני אדם שהיו יושבים בספינה, נטל אחד מהם מקדח והתחיל לקדוח תחתיו, אמרו לו חבריו למה אתה עושה כן, אמר להם מה איכפת לכם לא תחתי אני קודח, אמרו לו מפני שאתה מציף את הספינה וכו' ע"כ.

ובספר לקוטי תורה מהגה"ק רבי חיים וויטאל זצ"ל מבאר מצות ואהבת לרעך כמוך, דע כי כל ישראל סוד גוף אחד של נשמת אדם הראשון, כנודע אצלינו בסוד עת אשר שלט וכו' (שער הפסוקים בראשית דרוש ג', ספר המצות ריש פרשת נח, שער הכונות ח"א דף ב' ע"א ד"ה קודם שהאדם), וכל אחד מישראל הוא אבר פרטי, כי זה הערבות שאדם ערב בשביל חבריו אם יחטא, ולכן נוהג מורי זללה"ה לומר פרטי הוודוים כולם, אפילו שלא היה בו, והיה אומר, כי אף על פי שלא מצאו בו, צריך להתודות עליהם, ולכן תקנו בלשון רבים חטאנו וכו', ולא חטאתי, כי כל ישראל גוף אחד, ולכן אעפ"י שאין בו אותו עון ראוי להתודות, כי כשעשהו חבריו כאלו עשהו עצמו, ולכן נאמר בלשון רבים, ואפילו אם היחיד מתפלל ומתוודה בביתו, צריך לומר לשון רבים, כי מה שחטא אחד נחשב כאלו חטאו ביחד מצד ערבות נשמות, עכלה"ק.

היוצא לנו מכל זה שאם תגביה הנפש על הגוף כנ"ל אז

דברי פרשת קדושים תורה נג

בוודאי שלא יעבור על מצוות התורה, ולפי"ד הלקוטי תורה הנ"ל כי מה שחטא אחד נחשב כאלו חטאו ביחד, מצד ערבות נשמות, וע"י המצוה של ואהבת לרעך כמוך לא זו בלבד שלא יעבור בעצמו עבירות, רק יזהר מאד ג"כ על זולתו, כי כשחבירו חוטא ח"ו אז נחשב כאילו חטא בעצמו.

וזהו ענין ואהבת לרעך כמוך, דבאמת הוא גוף אחד, כי כל ישראל גוף אחד הם, וצריך אתה להרגיש דבר זה שהוא באמת כמוך.

ובדרך נעלה יובן הכתוב כפי שהבינו זאת בקאצק:

בשבת שקראו בו פרשת "קדושים תהיו" גבר החשק אצל אחד החסידים היושבים הקבועים בקוצק, להסתתר מאחורי דלתו של הרבי מקאצק זצ"ל, ולשמוע כיצד הוא "עובר על פרשת השבוע", והנה הוא שמע נהימת הרבי בהגיעו לפסוק "ואהבת לרעך כמוך", בצורה זו: הא, כמוך? ואחר הפסקה של רגעים מספר, שמע החסיד את ההמשך בצורת אתנחתא: א - א... כמוך, הצורה של השאלה והתשובה הסעירה את לבו ולא ידע לפרשה. לבסוף שאל את הרב ר' הירש מטומשוב, נאמן ביתו של הרבי, והלה ענה לו בקיצור: הרבי שאל את עצמו, כיצד אומרת התורה שאדם חייב לאהוב את חבירו "כמוך", כלומר באותה מידה שאתה אוהב את עצמך הנך חייב לאהוב את חבירך, כלום את עצמו מותר לאהוב? "כמוך"? הלא זוהי סתירה לכל מה שלמדנו, שאהבה עצמית מביאה לידי זיוף, לידי הונאה עצמית, לעשיית דברים בלתי נתפסים בשכל, לעצלות המחשבה וכדומה. אך התשובה היתה שהפירוש הוא, כי כשם שהנך חייב לשנוא את עצמך תכלית השנאה, באותה מידה הנך חייב לאהוב את אחרים בתכלית האהבה.

- יג -

קדושים תהיו - הוכח תוכיח את עמיתך.

הנה ידוע ממפרשי התורה דכל מצוה הכתובה באיזה פרשה מפרשיות השבוע, יש לה שייכות לפרשה ההיא, ולשם

הפרשה.

ויש לפרש השייכות של קדושים תהיו למצות עשה של הוכח תוכיח את עמיתך, דהכתוב מרמז קדושים תהיו, הוכח תוכיח את עמיתך. אם המנהיג רוצה לומר מוסר לאחרים, צריך לדעת ראשית כל "קדושים תהיו", שהם קדושים וטהורים ורק באופן זה מותר להוכיחם. וצריך המוכיח לזכור שבשפיכות דמים, שהוא אחת מגי' עבירות החמורות שבתורה, כתוב יהרג ואל יעבור, וכשהוא מוכיח ומבזה את חבירו הרי הוא עוסק בדיני נפשות, דאזיל סומקא ואתי חיורא, וכל אחד מישראל יש לו צלם אלוקים. וע"כ צריך לכוון בעת אמירת התוכחה שיהיה לשם שמים, ולא לבזות את חבירו ח"ו, כי באמת ישראל עם קדושים כמשאחז"ל (חולין ז:).

וזה שסיים הכתוב קדושים תהיו וגו' כי קדוש אני ה' אלקיכם, פ"י שכל אחד מישראל הוא חלק אלוקי ממעל ושייך לקדושת השי"ת, כי אורייתא וקוב"ה וישראל חד, וכל אחד מישראל יש לו צלם אלוקים, ע"כ צריכים לזוהר מאוד בעת שמוכיחים את בני ישראל שיהא לשם שמים.

וכ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל הי' מספר כמה פעמים שפעם סיפרו לזקיני הקדוש בעל דברי חיים זי"ע מצאנו אודות רב מוכיח אחד שמדגיש תמיד בעת דרשותיו את עבירות בני ישראל, ומאריך בהם ומפרטם. ואמר על זה הרה"ק מצאנו - "וואס וויל ער האבן פון די אידישע עבירות, ווען נישט די אידישע עבירות וואלטן מיר דאך נישט געהאט קיין תורה" (כי בכמה פרשיות מסופר מה שעשו דור המדבר נגד הקב"ה ונגד משה רבע"ה, ומ"מ הרי יש תורה מזה, ואכמ"ל). והיינו שהי' רע עליו המעשה שהמוכיח ההוא מדבר תמיד מעוונות בני"י.

וזאת צריכים לדעת שהיצה"ר מעוור עיני חכמים ותופסם ברשתו, ואם חושב שהוא חכם גדול ומבין יותר, הרי היצה"ר הוא חכם וזקן יותר ממנו, והוא זקן ורגיל בדבר זה לעוור ולסמא את העינים ולעשות מעבירות מצות. והנסיון

דברי פרשת קדושים תורה נה

לדעת אם הוא מעצת היצר או מיצר הטוב הוא, (א) כשהוא מוכן לפזר סכום כסף גדול כדי לקיים מצות התוכחה, הרי זה ראייה שכוונתו לשם שמים. (ב) איתא במדרש שהפסוק ואהבת לרעך כמוך הוא נגד לא תחמוד, והכוונה, דאם הוא אוהב את אחיו באמת, "כמוך" ממש, אז מותר לו לומר תוכחה לא תחמוד וכו', אך אם אינו "כמוך" ממש אז אסור לו לומר מוסר לאחרים, דהלא מקרא מלא דיבר הכתוב לא תשנא את אחיך בלבבך וגו'.

וכשהרב אומר מוסר צריך לאהוב את מי שמוכיחו, אהבה עזה [כמ"ש כי עזה כמות אהבה] כמו ששמעתי סיפור מש"ב הצדיק רבי ישראל מוויזניץ זצ"ל בעל מח"ס "אהבת ישראל", שאחד ביקש ממנו עצה להגיע לאהבת השם, ואמר לו, על אהבת השם אין לי עצה, רק מי שיש לו אהבת ישראל יכול להגיע עי"ז לאהבת השם.

ובזה אפשר להבין למה כתוב בפרשינו לפני המצוה של הוכח תוכיח, בצדק תשפוט עמיתך, כמו שראיתי בשם הרה"ק ר' מנחם מענדל מווארקא זצ"ל על פסוק ואהבת לרעך כמוך, רע"ך מלשון רעת"ך, כמו שאת הרע שלך אתה מצדיק בכל הדרכים, כן כמוך, כן עליך להצדיק את הרע של חבריך, וזהו כמוך.

ואף אם המוכיח אומר תוכחה והמוכח לא שומע בקולו, אומר על זה הכתוב "ואהבת לרעך כמוך", שבכל זאת יאהוב אותו, כי הוא צריך לתלות האשמה בו, בהמוכיח, שלא הוכיח כהוגן. כי ידוע מחז"ל דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, וח"ו שלא ליטור שנאה עליו, כמו שראיתי בספר דברי יחזקאל שכתב וזת"ד:

"אמר הכתוב לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא, ואם תוכיח לאחד שילך בדרך טוב ולא ישמע לתוכחתך וילך בדרך עקלתון ויפול ברע ח"ו, אף על פי כן לא תקום ולא תטור, לא יהי לך נקמה עליו ולא תטור שנאה בלבבך עליו, בשביל שלא שמע לעצתך ולא תשמח במפלתו ח"ו, רק ואהבת לרעך כמוך, כמו אם אתה תחטא

ותכשל ח"ו, לא יהי' לך נקמה על עצמך, כמו כן לא יהי' לך נקמה על רעך" ע"כ.

היוצא לנו מכל זה, דעיקר התוכחה הוא, א) שצריך המוכיח לדעת הך כללא של "קדושים תהיו", בני ישראל הם קדושים וטהורים, וצריך להוכיחם רק כדי להיטיב דרכם אבל לא להרשיעם ח"ו. ב) צריך לאהוב את מי שמוכיחו אהבה עזה ממש. ג) לא לנטור בלבו שום שנאה נגדו אף אם יראה בפירוש שאינו שומע בקולו והולך בדרך עקלתון ח"ו.

וכדי לתת מושג כל שהוא עד היכן מגעת מצות אהבת ישראל, אספר מעשה נורא מזקנינו הרה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע.

קודם פטירתו של הרב הקדוש רבי שלמה מקארלין זי"ע ציוה שאחר פטירתו יסעו תלמידיו להרה"ק רבי מרדכי מנעשכזי זי"ע. ויהי כאשר בא זקני הרה"ק מסטרעליסק לקארלין, ושמע כי נפטר רבו הקדוש לבית עולמו, שאל להתברים: מה ציוה רבינו קודם פטירתו? השיבו לו, כי ציוה ללכת לנעשכזי.

קם הרבי מסטרעליסק וכיתת רגליו והלך לנעשכזי. כשבא לתדר אשר שם קיבל הרה"ק מנעשכזי את פני האורחים ובירך את כל הבאים בצל קורתו לקבל ברכתו הקדושה, ראה בין האורחים גביר אחד, שבא להתייעץ עם הצדיק מנעשכזי בדבר איזה מסחר ולקבל ברכתו. הצדיק קיבלו בסבר פנים יפות, כדרכו בקודש לקבל את כל אדם בתביבות, כי עבודתו הגדולה היתה באהבת ישראל.

ויהי כאשר הביט הרבי מסטרעליסק בפני הגביר, ראה בו אותות עבירה גסה ותמורה, שעשה אך לפני זמן מועט. אז בער לבו בקרבו: מדוע מקרב כל כך הצדיק מענשכזי אדם כזה? הרגיש הצדיק מנעשכזי, כי רוחו של הרה"ק מסטרעליסק סוערת נגד הגביר הזה, שהכיר בו אותות עבירה, ואמר אל הרה"ק מסטרעליסק:

- לך נא מהר מזה; מה אתה רוצה פה בחדרי?

דברי פרשת קדושים תורה נז

הלך הרבי מסטרעליסק משם בפחי נפש, עיף ויגע מעמל הדרך והתלאה אשר מצאתהו, ובא אל בית המדרש שבעיר.

כשהלך הגביר מאת הצדיק מנעשכיו, מיהר הרבי לחפש את האורח מסטרעליסק, ומצא אותו בבית המדרש. ניגש אליו הרה"ק מנעשכיו ואמר לו:

- גם אני, אחי, ידעתי את אשר ידעת. אולם היודע אתה למה שלחך רבך הקדוש מקארלין לכאן? למען תלמד לדעת, כי האיש אשר אין אהבת ישראל תקועה בלבו כל כך עד שאפילו כשרואה בישראל שעבר עבירה גדולה, יהיה אוהב אותו ומנשק אותו. האיש ההוא לא הגיע לחצי העבודה בעבודת השי"ת, שכן אם תקרב אותו, יעשה בלי ספק תשובה שלימה, ויהיה גדול מצדיק גמור, כדין בעלי תשובה, חוץ מרשע כזה שאתה מכיר אותו שעובר להכעיס.

החריש הצדיק הקדוש מסטרעליסק בשמעו דברים אלה, והבין גדולת הרבי מנעשכיו ומדריגתו, והואיל לשבת עמו ימים רבים.

מסיפור זה יכולים ליקח מוסר השכל שאם אחד באמת בעל עבירה, אך לא להכעיס, אדרבה צריכים לקרב אותו יותר, ועל ידי זה שמקרבים אותו, בהמשך הזמן יכולים לפעול עצלו גדולות ונצורות, וזהו רק על ידי "בצדק תשפוט עמיתך", כמ"ש הרבי ר' אלימלך זי"ע "שנראה כל אחד מעלת חברינו ולא חסרונם".

- יג -

או יאמר קרוב לדרך זה, הוכיח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא. כמו שפ"י באוצר החיים (פרשת משפטים) עה"פ בצדק תשפוט עמיתך, וזת"ד:

"וודרשו רבותינו ז"ל (סנהדרין דף ל"ב ע"א) הוי דן את חבריך לכף זכות".

"קבלנו ממרן אלוקי הבעל שם טוב זי"ע, שפירש הפסוק (תהלים ל"ט) "מכל פשעי הצילני חרפת נבל אל תשימיני",

נח דברי פרשת קדושים תורה

כשרואה אדם דבר נבלה מאיש רשע, שעבר עבירה חמורה, ידין אותו לכף זכות, כי כל זה הוא עושה מצד דרישת היצר הבווער בו, ומצד פחיתות חומרו העב, שאינו יודע חומר האיסור, וכיוצא בזה, ובזה מציל גם עצמו מדין. כי באמת כיון שרואה דברי נבלה בחבירו, ידע שיש גם בעצמו מעין דבר זה, שיש עליו דינים ומקטריגים, וכשימצא זכות לחבירו יהיה גם עליו זכות, ובזה שאינו מעורר דינים על איש חוטא, שעושה איזה מעשה רשע מחמת התגברות היצר הבווער בו, מקיים בזה (בפרשת משפטים) "לא תטה משפט אביונך בריבוי", בעת שעוברין עליו נסיונות וריבות ממי מריבה מים הרעים והזדונים, אלא יעוררו עליו כל מיני זכותים".

"ובאמת כל זה נסיון גדול, כי קבלנו שאין נגזר על אדם שום גזר דין, אלא אם כן הוא פוסק בעצמו כן, ובוודאי לא יפסוק על עצמו, אלא מראין לו אדם שעשה איזה עבירה מעין מלאכתו, מלאכת עבירה שלו, והוא פוסק עליו את הדין, וחותרם זה הדין על עצמו רחמנא ליצלן", עכלה"ק.

וזהו שאמר הכתוב הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא, שלא ישנא את המוכח לומר שהרי הוא מלא חטאים ומותר לשנאותו, רק כמ"ש באוצר החיים שצריכים לעורר עליו כל מיני זכותים לטובה.

והדן את חבירו לכף חוב או שמחזיק אותו לרשע הוא דן את עצמו בזה, והוא ח"ו בסכנה גדולה עיי"ז, כמו שכתב בספר בינה לעתים (דרוש ס"ג) עיי"ש.

ובספר ליקוטי מוהר"ן (סימן קי"ג) פירש על המשנה (אבות פרק ג') ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו, וז"ל, "שמעתי בשם הבעל שם טוב, כי קודם כל גזר דין שבעולם ח"ו, מאספין כל העולם אם מסכימין להדין ההוא, ואף את האיש בעצמו שנגזר עליו הדין ח"ו שואלין אותו אם הוא מסכים, אזי נגמר הדין ח"ו, והענין, כי בוודאי אם ישאלו לו בפירוש על עצמו, בוודאי יכחיש ויאמר שאין הדין כן, אך מטעין אותו ושואלין אותו על כיוצא בו, והוא פוסק הדין, ואז נגמר הדין. וזהו "ונפרעין מן האדם מדעתו", כלומר

נט   תורה   פרשת קדושים   דברי

ששואלין אותו דעתו, ואף על פי כן הוא "שלא מדעתו", כי אינו יודע שהדין הוא עליו, והענין הוא עמוק מאוד איך שואלים כל אדם, כי בכל הדיבורים והסיפורים שאדם שומע ימצא שם דברים גבוהים ורמים, וצריך ליזהר בזה מאוד לבלי לגמור הדין וכו', עיין שם.

וזהו כוונת הכתוב בריש פרשתינו, "קדושים תהיו", שלא רק שתשמרו עצמיכם מדברים החמורים ביותר, אלא היו זהירים מגיאות, נגיעות, טינה בלב, שהם נראים קלים כלפי החמורים ביותר, ממילא אם תתנהגו כך תהיו דבוקים בהשי"ת, שהשפעתו תמיד לטובה, ורק תלוי במקבל אם מכניע עצמו לקבל מהמשפיע, רק אז תוכלו להוכיח את בני ישראל ודבריכם יתקבלו באזניהם, כי אתם בבחינת אני ה' אלקיכם, שכוונתי רק להשפיע תמיד טובה וברכה לברואי מטה.

- יד -

**מאזני צדק אבני צדק איפת צדק והין צדק יהי' לכם
(ויקרא יט, לו).**

- א -

אפשר לפרש בהקדם דברי בעל הטורים שכתב וז"ל: והין צדק כו', וסמוך ליה ושמרתם את חקותי, לומר שהמעוות המצות כאילו עובר על המצות כולם. וצ"ב, מדוע הוא שמעוות המצוות כאלו עובר על המצוות כולם?

ואפשר לתרץ דכיון דמעוות המצוות עובר על דברי הלל הזקן ג"כ שאמר (שבת ל"א ע"א) מה דעלך סני לחברך לא תעביד, המצוה של ואהבת לרעך כמוך, והוא ז"ל אמר שהמצוה הזאת הוא כנגד כל התורה כולה, לכן העובר על זה והוא מעוות הדין, עובר ג"כ על כל התורה.

והנה אחז"ל מרובה מדה טובה ממדת פורעניות (סנהדרין ל"ז ע"ב), ואם מעוות המצוות הוא כאלו עובר על כל התורה כולה, כל שכן מי ששומר המצוות אפילו מצוה אחת, כאילו

קיים כל התורה כולה.

ובזה אפשר להבין מה ששואלין האדם בראשונה בבית דין של מעלה: נשאת ונתת באמונה? (שבת ל"א ע"א), כי אם נושא ונותן באמונה מקיים המצוה של ואהבת לרעך כמוך בשלימות, ולכן שואלין זאת בראשונה. כי מצות ואהבת לרעך כמוך היא כל התורה כולה כדברי הלל.

- ב -

צ"ב, מדוע כתבה התורה אחר כל תיבה צדק, וכפלה לכתוב ד' פעמים תיבת צדק, הלא הי' יכול לכתוב מאזני, אבני וגו' ואח"כ יכתוב צדק.

ואפשר לומר בדרך רמז, דד' פעמים ג' אותיות צדק עולה למספר י"ב, כנגד שלשה הויות שהמה י"ב אותיות, וגם כנגד י"ב אותיות הפשוטות שבהם נעשה סוד השלחן עם הלחם, כמבואר בספר מעשה רוקח (דף ש"ב), וג' פעמים שם הוי"ה הוא כמין מזל"א וכמנין לחיים, עיי"ש. ואם האדם פוגם בעניני פרנסה באיסורים הנ"ל נהפך מלחיים למל"ח, ואחז"ל מלך ממון חסר, שלא די שלא יתוסף לו פרנסתו עי"ז שיעוות במשקולות, רק יחסר פרנסתו עי"ז ח"ו. כידוע, שהיצה"ר מסמא עיני האדם שאם יזהר לקיים המצוות בעניני ממון לא יוכל להתקיים ולפרנס את בני ביתו בריווח כי נשתנו העיתים, ומפתהו בנסיונות לילך אחר ההבל רח"ל, אבל צריך לדעת כי לא עניות מן האומנות ולא עשירות מן האומנות, רק ברכת ה' היא תעשיר, ואם יקיים מצות נשאת ונתת באמונה אז יעזור לו ה' בשפע ברכה והצלחה, אכ"ר.

